

«Υποστήριξη και Επανένταξη Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων: Πρακτικό Εργαλείο για Επαγγελματίες Πρώτης Γραμμής»

Εκπαιδευτικά σεμινάρια προσωπικού και συνεδρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων για την υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με στόχο την επανένταξή τους

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

TAMEY
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ | 2021-2027

 IOM
UN MIGRATION

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτή την έκδοση είναι των συντακτών και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Οι ορισμοί και χαρακτηρισμοί που χρησιμοποιήθηκαν και η παρουσίαση του υλικού σε όλη την έκθεση δεν υπονοούν την έκφραση καμίας υποκειμενικής άποψης από την πλευρά του ΔΟΜ αναφορικά με το νομικό καθεστώς οποιασδήποτε χώρας, επικράτειας, πόλης ή περιοχής τοπικών αρχών ή συνόρων.

Ο ΔΟΜ δεσμεύεται στην αρχή ότι η ανθρώπινη και εύρυθμη μετανάστευση ωφελεί τους μετανάστες και την κοινωνία. Ως ένα διακυβερνητικός οργανισμός, ο ΔΟΜ συνεργάζεται με τους εταίρους του στη διεθνή κοινότητα για να: βοηθήσει στην αντιμετώπιση των αυξανόμενων προκλήσεων που αφορούν στη διαχείριση της μετανάστευσης, προωθήσει την κατανόηση των μεταναστευτικών θεμάτων, ενθαρρύνει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μέσω της μετανάστευσης και να υποστηρίξει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την ευημερία των μεταναστών.

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτή η έκδοση αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει καμία ευθύνη για πιθανή χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε αυτή.

Εκδότης: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης - ΔΟΜ Ελλάδα
Δωδεκανήσου 6, Άλιμος
17456 Αθήνα, Ελλάδα
Τηλ: +30 2109919040
Email: iomathens@iom.int
Ιστοσελίδα: www.greece.iom.int

Ο σχεδιασμός του εντύπου έγινε από το Τμήμα Επικοινωνίας του ΔΟΜ Ελλάδα

Φωτογραφία εξωφύλλου: Λεζάντα. Credit: Muse Mohammed © International Organisation for Migration

© 2023 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) - ΔΟΜ Ελλάδα

Αυτή η δημοσίευση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί, δημοσιευτεί ή αναπαραχθεί για εμπορικούς σκοπούς ή χρηματική αποζημίωση, με εξαίρεση εκπαιδευτικούς σκοπούς, π.χ. να συμπεριληφθεί στα σχολικά βιβλία.

«Υποστήριξη και Επανάταξη Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων: Πρακτικό Εργαλείο για Επαγγελματίες Πρώτης Γραμμής»

Εκπαιδευτικά σεμινάρια προσωπικού και συνεδρίες
ανάπτυξης δεξιοτήτων για την υποστήριξη των θυμάτων
εμπορίας ανθρώπων με στόχο την επανένταξή τους

Το παρόν εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Ειδικής Δράσης «Εκπαιδευτικά σεμινάρια προσωπικού και συνεδρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων για την υποστήριξη των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων με στόχο την επανένταξή τους». Η Ειδική Δράση υλοποιείται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ Ελλάδας) σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας (ΓΓΕΠΘΠ) του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (ΥΜΑ) και με τη συνολική υποστήριξη του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων (ΕΜΑ).

Πρόκειται για ένα εργαλείο που έχει αναπτυχθεί για να χρησιμεύσει ως ένα πρακτικό και προσιτό βοήθημα για τους εργαζόμενους πρώτης γραμμής που είναι αφοσιωμένοι στην υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ο όρος «εργαζόμενος πρώτης γραμμής» αναφέρεται σε επαγγελματίες που εργάζονται στο πεδίο, όπως υπάλληλοι της Υπηρεσίας Ασύλου, της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, μη κυβερνητικών οργανώσεων που υποστηρίζουν ή/και φιλοξενούν μετανάστες, προσωπικό άλλων αρμόδιων αρχών, δήμων και άλλων φορέων, όπου είναι αναγκαία η έγκαιρη αναγνώριση και η κατάλληλη παραπομπή πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Το παρόν, εκτός από το «Εγχειρίδιο του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων» και τον «Πρακτικό Οδηγό του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για τον Εντοπισμό και Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων», βασίζεται επιπλέον και στην ολοκληρωμένη καθοδήγηση που παρέχει ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) μέσω τριών θεμελιωδών εργαλείων: τα διαδικτυακά μαθήματα του ΔΟΜ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, το «Εγχειρίδιο του ΔΟΜ για την άμεση βοήθεια στα θύματα εμπορίας ανθρώπων»¹, και το «Εγχειρίδιο του ΔΟΜ για την προστασία και τη βοήθεια για τους μετανάστες που είναι ευάλωτοι στη βία, την εκμετάλλευση και την κακοποίηση»², και τα οποία έχουν συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση του περιεχομένου και της προσέγγισης του παρόντος εγχειριδίου.

Ενσωματώνοντας αυτές τις διεθνώς αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές με πραγματικές γνώσεις από το πεδίο, το παρόν εργαλείο έχει ως στόχο να εξοπλίσει τους επαγγελματίες με τα απαραίτητα εργαλεία και γνώσεις για να προσφέρουν αποτελεσματική και τεκμηριωμένη υποστήριξη σε επιζώντες της εμπορίας ανθρώπων. Προσφέρει ορισμούς και έννοιες που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων, περιγράφει βασικές αρχές και βέλτιστες πρακτικές για την αναγνώριση των θυμάτων και παρέχει πρακτικές στρατηγικές για την ευαίσθητη επικοινωνία με τα θύματα. Το εγχειρίδιο καταπιάνεται επίσης με κρίσιμες πτυχές της ένταξης των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης και μακροπρόθεσμα σχέδια αποκατάστασης. Μέσω αυτής της ολοκληρωμένης προσέγγισης, ο οδηγός επιδιώκει να ενισχύσει την ικανότητα των εργαζομένων πρώτης γραμμής να παρέχουν αποτελεσματική υποστήριξη και περιλαμβάνει παραπομπές σε πηγές για περαιτέρω βοήθεια και πληροφορίες.

Η Ειδική Δράση, στα πλαίσια της οποίας αναπτύχθηκε το εν λόγω εργαλείο, υποστηρίζει θύματα Εμπορίας Ανθρώπων που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών μέσω της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, σε συνεργασία με θεσμικούς φορείς που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

¹ International Organization for Migration (IOM) 2007 The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking. IOM, Geneva.

² International Organization for Migration (IOM) 2019 IOM Handbook on Protection and Assistance for Migrants Vulnerable to Violence, Exploitation and Abuse. IOM, Geneva.

Ειδικότερα, η Ειδική Δράση αποβλέπει στη βελτίωση των δεξιοτήτων και γνώσεων του προσωπικού πρώτης γραμμής που εργάζεται σε εγκαταστάσεις υποδοχής, ξενώνες ή άλλες εγκαταστάσεις υποστήριξης μέσω παροχής διήμερων σεμιναρίων που στοχεύουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων έγκαιρου εντοπισμού και προστασίας θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Επιπλέον, η Ειδική Δράση αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με στόχο την κοινωνική ένταξή τους, με γνώμονα τις ατομικές ανάγκες και δεξιότητες, ιδίως μέσω της διευκόλυνσης στην πρόσβαση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, γλωσσικού και πολιτιστικού προσανατολισμού, σε υγειονομική περίθαλψη ή στην υποστήριξη για τη σύσταση μικρών επιχειρήσεων κ.λπ. ενώ και οι συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων εμπορίας που διαμένουν σε ξενώνες, δομές φιλοξενίας και άλλες εγκαταστάσεις στέγασης θα βελτιωθούν μέσα από παρεμβάσεις σύμφωνα με τις ανάγκες της εκάστοτε δομής, συμπεριλαμβανομένης της παροχής εξοπλισμού.

Η Ειδική Δράση χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελληνικής Δημοκρατίας – Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης 2021-2027.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αυτή η δημοσίευση κατέστη δυνατή χάρη στη συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ως Φορέα διαχειριστή της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για τα Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων, που παρείχαν τις συνεισφορές τους για την ολοκλήρωση αυτού του Εργαλείου: Αγγελική Σεραφείμ, Δικηγόρο, Νομική Σύμβουλος της Γενικής Γραμματείας Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας επί ζητημάτων Εμπορίας Ανθρώπων (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου) και Θεοδώρα Γιαννή, Προϊσταμένη Τμήματος Υποδοχής, Επιτόπιας Παρέμβασης και Κέντρου Κοινωνικής Στήριξης Αμπελοκήπων – Διεύθυνση Κοινωνικών Παρεμβάσεων – Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ).

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αξίζουν στην ομάδα, που αποτελείται από μέλη του προσωπικού του ΔΟΜ, η οποία συνέταξε το Εργαλείο: τους συναδέλφους: Κολτσιδα Γιάννα, Νομικό - Συντονίστρια της Ειδικής Δράσης «Εκπαιδευτικά σεμινάρια προσωπικού και συνεδρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων για την υποστήριξη των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων με στόχο την επανένταξή τους», Αθανάσιο Σταμπουλτζή, Νομικό - Βοηθό Συντονιστή της ανωτέρω Ειδικής Δράσης, Αικατερίνη Φελλά, Κοινωνική Λειτουργό, Εμπειρογνώμονα της Ειδικής Δράσης αποσπασμένη στο ΕΚΚΑ για τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς για τα Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων και Ιωάννα Αλιμπέρτη, Νομικό - Εμπειρογνώμονα της Ειδικής Δράσης αποσπασμένη στο ΕΚΚΑ για τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς για τα Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων.

Η ομάδα υποστηρίχθηκε από το περιφερειακό γραφείο του ΔΟΜ στις Βρυξέλλες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ;	10
1.1. Ενέργεια	12
1.2. Μέσο	13
1.3. Σκοπός	15
1.3.1. Μορφές εκμετάλλευσης	15
2. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ	16
2.1. Γιατί είναι σημαντικός ο εντοπισμός των θυμάτων;	16
2.2. Ποιοι είναι οι παράγοντες αξιολόγησης;	17
2.3. Ενδείξεις ανά μορφή εκμετάλλευσης	18
3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΘΥΜΑΤΟΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ	20
3.1. Πότε μπορεί να εντοπιστεί ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων;	20
3.2. Προκλήσεις στην ταυτοποίηση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων	22
3.3. Βασικές αρχές και καλές πρακτικές για επαγγελματίες πρώτης γραμμής στην αντιμετώπιση των προκλήσεων για την υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων	23
3.3.1. Βασικές αρχές προστασίας	23
3.3.2. Επικοινωνία και συνέντευξη με τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων	26
4. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	28
4.1. Τι εννοούμε όταν λέμε «προστασία»;	28
4.2. Ποιος είναι ο ρόλος του EMA στην Ελλάδα;	28
4.3. Τι είναι η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και η διαχείριση υπόθεσης;	29
4.3.1. Στάδια Διαχείρισης Υπόθεσης	30
4.3.2. Οδηγός Διαχείρισης	33

5. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ.....	36
5.1. Πράξη χαρακτηρισμού.....	36
5.2. Ποινική δίωξη και καταδίκη των δραστών.....	38
5.3. Άδεια διαμονής θυμάτων εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών.....	30
5.4. Υποβολή αίτησης για διεθνή προστασία.....	38
6. ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ.....	39
6.1. Τι περιλαμβάνει;.....	39
6.2. Ο δρόμος προς την επανένταξη.....	40
6.3. Πρακτικές συμβουλές.....	41
6.4. Ατομικό Σχέδιο Δράσης για την επανένταξη.....	43
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	44
7.1. Κείμενα Διεθνούς Δικαίου.....	44
7.2. Εθνική Νομοθεσία.....	46
7.3. Λοιπά Κείμενα.....	47
7.4. Στοιχεία Συλλογής Δεδομένων Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (CTDC).....	48
7.5. Βοηθητικά Εργαλεία.....	48

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ;

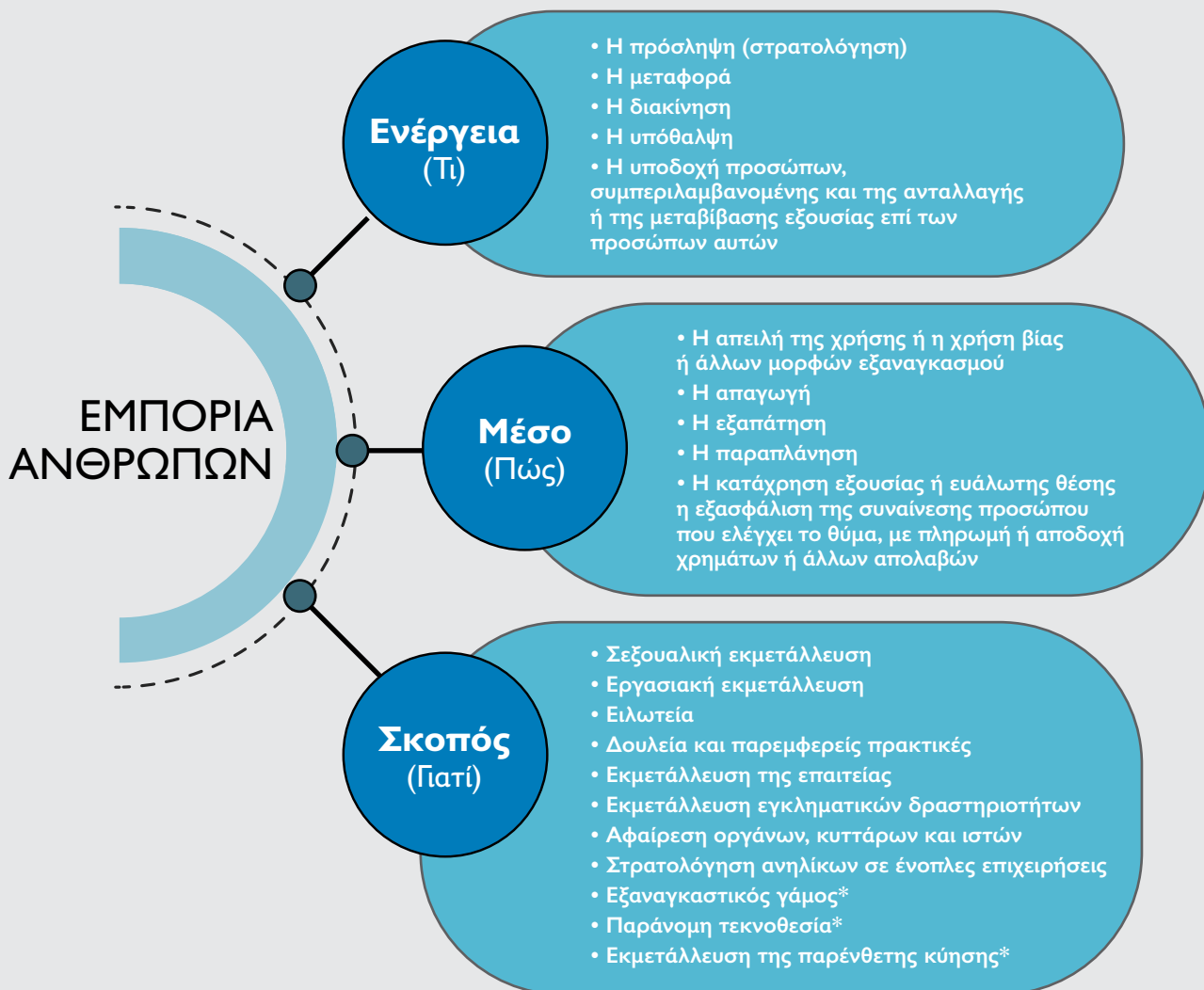
Η πρώτη νομικά δεσμευτική πράξη στην οποία συμπεριλήφθηκε ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της εμπορίας ανθρώπων είναι το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, που υπογράφηκε στο Παλέρμο Ιταλίας στις 12-15 Δεκεμβρίου 2002 ως συμπληρωματικό της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος.

Ο ορισμός επαναλήφθηκε αυτούσιος στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων (2005) η οποία όμως διέυρνε το πεδίο εφαρμογής, καλύπτοντας ρητά όλες τις μορφές της εμπορίας, εθνικές και διεθνικές και ανεξάρτητα από το αν αυτές σχετίζονται με οργανωμένες εγκληματικές ομάδες ή όχι (άρθρο 2), ενώ, στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ έδωσε έμφαση στην παροχή συνδρομής, ιδίως μέσω ιατρικής περίθαλψης, στα θύματα (άρθρο 10) και πρόβλεψε ειδικά μέτρα προστασίας για παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων (άρθρα 12-14).

Έτσι, ως εμπορία ανθρώπων ορίζεται «Η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσης.»³

³ Άρθρο 4 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων (2005) και αντίστοιχα άρθρο 2 παρ. 1 Οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου).

Ο ορισμός περιλαμβάνει τρία βασικά στοιχεία: την ενέργεια, τα μέσα και τον σκοπό.

* Το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε την 2024/1712 Οδηγία της 13ης Ιουνίου 2024 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, η οποία προσθέτει ρητά την εκμετάλλευση της παρένθετης μητρότητας, του καταναγκαστικού γάμου και της παράνομης τεκνοθεσίας ως μορφών εκμετάλλευσης.

Η συναίνεση⁴ του θύματος της εμπορίας για την εκμετάλλευσή του όπως ορίζεται παραπάνω δεν παίζει ρόλο όταν έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα παραπάνω μέσα, για να αποσπαστεί αυτή από το θύμα.

Η πρόσληψη, μεταφορά, μετακίνηση, υπόθαλψη ή παραλαβή ενός παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται «εμπορία ανθρώπων» ακόμη και αν δεν περιλαμβάνει κανένα από τα παραπάνω μέσα. Ως «παιδί» νοείται οποιοδήποτε πρόσωπο κάτω των 18 ετών.

⁴ Η γνήσια συναίνεση απαιτεί να πληρούνται τα στοιχεία της ενηλικότητας, δυνατότητας άρνησης ή υπαναχώρησης, πλήρους γνώσης των στοιχείων για τα οποία χορηγείται και να είναι αποτέλεσμα ελεύθερης βούλησης μεταξύ ισότιμων μερών. (βλ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης 2021 Εγχειρίδιο του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων, Αθήνα, σελ.16).

Επιπλέον, στην έννοια της εμπορίας ανθρώπων υπάγεται η στρατολόγηση παιδιού με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες επιχειρήσεις.

Με την αναθεώρηση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ από την Οδηγία 1712/2024/ΕΕ προστέθηκαν ρητά στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού της εμπορίας ανθρώπων η εκμετάλλευση της παρένθετης μητρότητας, του καταναγκαστικού γάμου και της παράνομης τεκνοθεσίας.

Τι προβλέπει η ελληνική νομοθεσία;

Ο ελληνικός Ποινικός Κώδικας (323Α ΠΚ) εισάγει επιπλέον το στοιχείο του σκοπού του «πορισμού παράνομου περιουσιακού οφέλους» που πρέπει να έχει ο δράστης ερμηνεύοντας με αυτόν τον τρόπο την έννοια της εκμετάλλευσης.

«Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής βίας ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων ή με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας, στρατολογεί, απάγει, μεταφέρει, κατακρατεί παράνομα, υποθάλπει, παραδίδει ή παραλαμβάνει άλλον με σκοπό την εκμετάλλευσή του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή».

1.1. Ενέργεια

Πρόσληψη/Στρατολόγηση : Είναι συνήθως η ενέργεια εκκίνησης της εμπορίας ανθρώπων. Μπορεί να γίνει είτε με τη χρήση βίας είτε με τη χρήση απατηλών μέσων. Ενώ η χρήση βίας είναι συνήθως εμφανής, η εξαπάτηση λαμβάνει διάφορες μορφές και είναι πιο δύσκολο να οριστεί. Οι υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή, για οικονομικές ανταμοιβές ή για εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι το «δέλεαρ» που χρησιμοποιείται για τη στρατολόγηση πιθανών θυμάτων εμπορίας.

Τα θύματα μπορεί να στρατολογούνται με σωματική βία ή απειλές βίας (αναγκαστική στρατολόγηση) ή να παρασύρονται με υποσχέσεις για ευκαιρίες που δεν υπάρχουν και, αντί να τους προσφερθεί δουλειά ή εκπαιδευτικές ευκαιρίες, να υφίστανται εκμετάλλευση από τους δράστες (στρατολόγηση με εξαπάτηση).

Μπορεί, ακόμη, να είναι ενήμερα για τη φύση της ευκαιρίας, αλλά να εξαπατώνται ως προς τις συνθήκες της υποτιθέμενης “υποσχόμενης ευκαιρίας” (στρατολόγηση με “μερική εξαπάτηση”). Για παράδειγμα, ένα άτομο στρατολογείται ως εργάτης στον κατασκευαστικό κλάδο ή στον αγροτικό τομέα, αλλά κατά την άφιξη λαμβάνει πολύ χαμηλή αμοιβή ή και δεν αμείβεται καθόλου, εργάζεται πολλές ώρες υπό σκληρές συνθήκες, ξυλοκοπείται, κακοποιείται και δεν είναι ελεύθερος να φύγει.

Μετακίνηση/Μεταφορά: Αναφέρεται σε οποιαδήποτε μορφή μεταφοράς, διασυνοριακής ή εντός συνόρων, νόμιμης ή παράνομης (δια ξηράς, αέρα ή θαλάσσης) που χρησιμοποιείται για τη μετακίνηση του θύματος από ένα μέρος σε άλλο, για παράδειγμα, από ένα χωριό σε μια πόλη ή από μια χώρα σε άλλη χώρα. Ο προσδιορισμός αποδεικτικών στοιχείων μεταφοράς σημαίνει την ταυτοποίηση του μέσου μεταφοράς που χρησιμοποιήθηκε και των ανθρώπων που είναι υπεύθυνοι (για παράδειγμα οδηγός ταξί, πράκτορας, μεσάζων ή οδηγός φορτηγού).

Υπόθαψη: Λαμβάνει χώρα όταν ένα θύμα κρατείται σε μια τοποθεσία, συνήθως σε σπίτι, ξενοδοχείο, μοτέλ, διαμέρισμα ή αυτοκίνητο και η κίνησή του είναι περιορισμένη, ειδικά στην περίπτωση καταναγκαστικής εργασίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Συχνά συνδέεται με την παρακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, τις σκληρές συνθήκες διαβίωσης, τον περιορισμό της ελευθερίας κίνησης και τη συνοδεία όταν το θύμα φεύγει από τον χώρο διαμονής. Μπορεί να λάβει χώρα και πριν αρχίσει η εκμετάλλευση του θύματος και κατά τη διάρκειά της.

Υποδοχή: Είναι η ενέργεια της παραλαβής του θύματος από άλλο ή της παράδοσής του σε άλλο άτομο, κατά την οποία αυτό περνάει στην εξουσία άλλου προσώπου, ενώ παραμένει στη σφαίρα ελέγχου του κυκλώματος. Συμπεριλαμβάνεται η ανταλλαγή ή μεταβίβαση εξουσίας επί του θύματος σε άλλο πρόσωπο. Το θύμα μπορεί με τη θέλησή του να ακολουθεί το άτομο αυτό καθώς ήδη έχει χρησιμοποιηθεί ένα τουλάχιστο μέσο ελέγχου. Το θύμα παραμένει και πάλι στη σφαίρα ελέγχου του ίδιου κυκλώματος.

1.2. Μέσο

Ο όρος αναφέρεται στις τεχνικές που χρησιμοποιούν οι δράστες για να προσελκύσουν, να εξαναγκάσουν, να απαγάγουν, να εξαπατήσουν και να κρατήσουν το θύμα σε συνθήκες εκμετάλλευσης.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι δράστες περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Απειλή ή χρήση βίας, εξαναγκασμό, απαγωγή, απάτη, εξαπάτηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή παροχή πληρωμών ή ωφελημάτων σε ένα άτομο που έχει τον έλεγχο του θύματος και μπορεί να συμβεί με ή χωρίς τη χρήση οποιασδήποτε μορφής (σωματικής) βίας.

2. Κατάχρηση εξουσίας ή εκμετάλλευση της ευάλωτης θέσης: αναφέρεται σε οποιαδήποτε κατάσταση (κακή οικονομική ή προβληματική οικογενειακή κατάσταση, παράνομη παραμονή στη χώρα, έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων, προσωπικές απογοητεύσεις, αδυναμία ταξιδιού σε συνδυασμό με την απουσία κοινωνικού υποστηρικτικού δικτύου, χρήση ουσιών, κίνδυνος ζωής στη χώρα καταγωγής, αστεγία, ανεργία, εθνοτική καταγωγή -π.χ. μέλη εθνοτικών μειονοτήτων-, αναπηρία, χρόνια ή σοβαρά προβλήματα υγείας, διαγνωσμένα προβλήματα ψυχικής υγείας, έμφυλη βία, εμπορία ανθρώπων, βασανιστήρια, έμφυλη ταυτότητα και σεξουαλικός προσανατολισμός, εγκυμοσύνη, γήρας)⁵, στην οποία το εμπλεκόμενο άτομο δεν έχει πραγματική και αποδεκτή εναλλακτική λύση παρά να υποταχθεί στην εκμετάλλευση που υφίσταται .

Ως **εξαναγκασμός** νοείται η χρήση βίας, απειλών ή κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής πίεσης, η οποία στρέφεται είτε ευθέως κατά του θύματος είτε κατά των οικείων του, με σκοπό τη δημιουργία ενός πλαισίου τρομοκράτησης του θύματος, ώστε να αισθάνεται ότι δεν έχει περιθώριο έκφρασης της αντίθετης βούλησής του.

Ως **κατάχρηση εξουσίας** νοείται η κατάσταση στην οποία ένα άτομο, με εξουσία πάνω σε ένα άλλο άτομο ή ομάδα ατόμων, ενεργεί με πρόσχημα τον ρόλο του, υπερβαίνοντας τα όρια αρμοδιότητάς του, για δικό του όφελος ή με παράνομο σκοπό. Διευκρινίζεται ότι η εξουσία σε αυτή την περίπτωση δεν ασκείται «εν τοις πράγμασι» (de facto), αλλά ex officio (εκ της θέσεως) ή ex lege (εκ του νόμου). Έτσι σε αυτή την περίπτωση εμπίπτει ο γονέας του ανηλίκου, ο κρατικός αξιωματούχος κλπ., αλλά δεν υπάγεται κάθε εξουσιαστική συνθήκη που αναπτύσσεται εντός των διαπροσωπικών σχέσεων.

Ως **ευάλωτη** θεωρείται η **κατάσταση** στην οποία ένα πρόσωπο δεν έχει άλλη πραγματική ή παραδεκτή επιλογή από το να υποστεί τη συγκεκριμένη καταστρατήγηση των δικαιωμάτων του⁶.

Οι δράστες συχνά εφαρμόζουν ένα μείγμα μέτρων ελέγχου που ποικίλλουν ανάλογα με το πλαίσιο, τον τύπο εμπορίας, το στάδιο της διακίνησης και τη φύση της εκμετάλλευσης. Για να κρατούν το θύμα υπό τον έλεγχό τους, χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους που δεν στηρίζονται αποκλειστικά στη βία.

⁵ Βλ. και Οδηγίες Συμπλήρωσης της Φόρμας Αναφοράς στον Ε.Μ.Α. (Γ.3. Εκμετάλλευση Ευάλωτης Θέσης) [https://ekka.org.gr/images/pdf/ema/ergaleia/\[NEW\]%20%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%99%CE%95%CE%A3%20%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%A3%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3.pdf](https://ekka.org.gr/images/pdf/ema/ergaleia/[NEW]%20%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%99%CE%95%CE%A3%20%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%A3%20%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3.pdf)

⁶ ό.π., Οδηγία 2011/36/ΕΕ, άρθρο 2 παρ. 2.

Παραδείγματα συχνών πρακτικών που χρησιμοποιούνται από τους δράστες στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων⁷:

<p>Στιγματισμός-τατουάζ</p>	<p>Φυλάκιση/Εγκλεισμός /Απομόνωση</p> <p>Τα θύματα εμπορίας μερικές φορές κλειδώνονται, ειδικά κατά τα αρχικά στάδια της εμπορίας</p>	<p>Ρομαντική Σχέση ("lover boy", "romeo pimp")</p>
<p>Περιορισμός ελευθερίας κίνησης ή μετακίνησης</p> <p>Τα θύματα εμπορίας συνήθως μετακινούνται περιοδικά από μέρος σε μέρος για να αποτραπεί η δημιουργία κοινωνικών επαφών ή να αποφευχθεί η δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στις τοπικές αρχές. Τα θύματα εμπορίας που υφίστανται σεξουαλική εκμετάλλευση μετακινούνται συχνά μεταξύ πόλεων και χωριών (ακόμη και σε διαφορετικές χώρες), με αποτέλεσμα να βρίσκονται σε πολύ ευάλωτη θέση και να υποκύπτουν πιο εύκολα στις απαιτήσεις των δραστών.</p>	<p>Απειλές αντιποίνων σε βάρος μελών της οικογένειας ή άλλων αγαπημένων προσώπων</p> <p>Οι δράστες/ δράστριες συχνά έχουν πληροφορίες για τα μέλη της οικογένειας των θυμάτων, όπως ονόματα και διευθύνσεις, που έχουν ληφθεί από τον στρατολογητή/ στρατολογήτρια των θυμάτων, οι οποίοι είναι συχνά γνωστοί τους ή φίλοι φίλων τους. Αυτές οι πληροφορίες χρησιμοποιούνται για να απειληθούν τα θύματα. Η πεποίθηση ότι τα αγαπημένα τους πρόσωπα θα βλαφθούν εάν τα ίδια δεν συμμορφωθούν στις εντολές των δραστών οδηγεί τα θύματα να συμμορφωθούν σε ό,τι τους ζητάνε οι δράστες.</p>	<p>Δουλεία χρέους</p> <p>Επίκληση πραγματικής ή φανταστικής οφειλής για να διατηρείται ο εγκλωβισμός του ατόμου σε συνθήκη καταναγκαστικής εργασίας, ειλωτείας ή δουλείας. Μπορεί να ζητηθούν υπέρογκα ποσά από τα θύματα για να εξοφλήσουν τα "χρέη" της μεταφοράς ή διαμονής ή "μεσολάβησης" για την εύρεση εργασίας. Όταν τα θύματα «μεταφέρονται στη σφαίρα εξουσίας άλλου προσώπου (δηλ. "πωλούνται" σε άλλο πρόσωπο), τους λένε συχνά ότι πρέπει να εργαστούν για να εξοφλήσουν το «αντίτιμο αγοράς» επιπλέον των άλλων εξόδων που μπορεί να έχουν καταβάλει οι νέοι «ιδιοκτήτες» «για χάρη τους».</p>
<p>Γονική Συναίνεση</p>	<p>Θρησκεία, πολιτισμός, μαγεία και άλλες πεποιθήσεις</p>	<p>Κατάσχεση εγγράφων</p> <p>Οι δράστες/ οι δράστριες συνήθως κατάσχουν τα ταυτοποιητικά/νομιμοποιητικά έγγραφα των θυμάτων. Αφαιρώντας τα, καθιστούν πολύ δύσκολη την αναζήτηση βοήθειας, όταν τα θύματα βρίσκονται σε ξένη χώρα και είναι καχύποπτα και φοβισμένα προς τις αρχές λόγω προηγούμενων δυσάρεστων εμπειριών τους.</p>

7 International Organization for Migration (IOM) 2020 Training Manual: Caring for Trafficked Persons. IOM, Geneva, σελ. 11-12. <https://publications.iom.int/books/training-manual-caring-trafficked-persons> .

1.3. Σκοπός

Αναφέρεται στον στόχο της εμπορίας, που είναι η εκμετάλλευση του θύματος με σκοπό το περιουσιακό όφελος του δράστη/ της δράστριας. **Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της εμπορίας δεν απαιτείται ο σκοπός να έχει επιτευχθεί.**

Για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα της εμπορίας, πρέπει να παρουσιάζονται ΚΑΙ τα τρία στοιχεία της εμπορίας (ενέργεια, μέσο, σκοπός), με την εξαίρεση, όπως προαναφέρθηκε, του παιδιού θύματος, όπου αρκεί μία τουλάχιστον ενέργεια που διαπράττεται με τον σκοπό της εκμετάλλευσης, ακόμη κι αν δεν έχει ξεκινήσει η εκμετάλλευση

1.3.1. Μορφές εκμετάλλευσης

Βάσει της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ⁸, η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων. Με την Οδηγία 2024/1712/ΕΕ προστέθηκε η εκμετάλλευση της παρένθετης μητρότητας, του καταναγκαστικού γάμου και της παράνομης τεκνοθεσίας.

Βάσει του ελληνικού Ποινικού Κώδικα⁹ «Η έννοια της εκμετάλλευσης {..} περιλαμβάνει τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους από: α) την υπαγωγή του σε καθεστώς δουλείας ή σε παρεμφερείς προς τη δουλεία πρακτικές, β) την υπαγωγή του σε καθεστώς ειλωτείας, γ) την εργασία ή την επαιτεία του θύματος (εργασιακή εκμετάλλευση), δ) την τέλεση εγκληματικών πράξεων από αυτό, ε) την αφαίρεση κυττάρων, ιστών ή οργάνων του σώματός του, στ) την τέλεση από αυτό γενετήσιων πράξεων, πραγματικών ή προσπονητών, ή την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τη γενετήσια διέγερση (γενετήσια εκμετάλλευση) ή ζ) τον εξαναγκασμό του σε τέλεση γάμου».

Αναστοχασμός

Ως επαγγελματίες πρώτης γραμμής, έχετε εντοπίσει κάποια ενέργεια, μέσο και σκοπό, δηλαδή στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της εμπορίας εις βάρος ατόμων που υποστηρίζετε;

Γράψτε την ενέργεια/τις ενέργειες, το μέσο/τα μέσα και το σκοπό/τους σκοπούς που εντοπίσατε:

8 ό.π., Οδηγία 2011/36/ΕΕ, άρθρο2 παρ.4.

9 ό.π., άρθρο 323Α ΠΚ, παρ.5 όπως κωδικοποιήθηκε με τον Ν. 4619/2019.

2. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

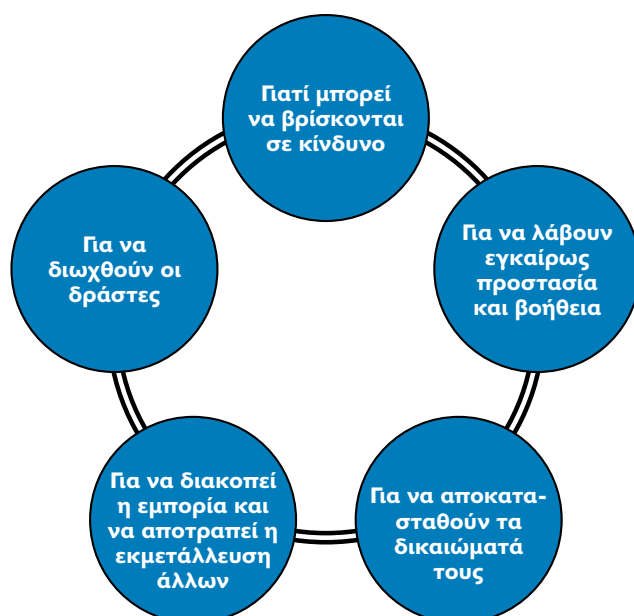
Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται οι ενδείξεις στο ιστορικό, στη συμπεριφορά και την εν γένει κατάσταση κάθε προσώπου, οι οποίες πρέπει να κινητοποιούν κάθε επαγγελματία για περαιτέρω διερεύνηση του ενδεχομένου να βρίσκονται μπροστά σε ένα πιθανό θύμα εμπορίας ανθρώπων.

Αναφορά στον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς για την Προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων: Στον ΕΜΑ αναφέρονται τόσο τα επίσημα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων (για τα οποία δηλαδή έχει εκδοθεί εισαγγελική πράξη χαρακτηρισμού) όσο και τα πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων, δηλαδή τα πρόσωπα στο ιστορικό των οποίων υπάρχουν τα στοιχεία που απαιτούνται για τη στοιχειοθέτηση της εμπορίας ανθρώπων. Η διαπίστωση αυτή γίνεται από τον/την επαγγελματία που λαμβάνει το ιστορικό και συνιστά την ταυτοποίηση του προσώπου ως πιθανού θύματος εμπορίας ανθρώπων (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) 2023 Εντοπισμός και Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων. Πρακτικός Οδηγός για Επαγγελματίες Πρώτης Γραμμής, Αθήνα, σελ. 50-51.).

Στην ελληνική νομοθεσία δεν θεσμοθετείται κατ' αρχήν υποχρέωση αναφοράς στον ΕΜΑ. Ωστόσο, οι φορείς που είναι ενταγμένοι στον Μηχανισμό έχουν δεσμευτεί για την υιοθέτηση και την εφαρμογή των προτυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας του Μηχανισμού και την προβλεπόμενη σε αυτές ενημέρωση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά η αναφορά στον ΕΜΑ την αναφορά στην εισαγγελία ούτε και την εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης αναφοράς ποινικού αδικήματος, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην ελληνική νομοθεσία. (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) 2023 Εγχειρίδιο του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων. Αθήνα, σελ. 36-37.).

2.1. Γιατί είναι σημαντικός ο εντοπισμός των θυμάτων;

Οι δράστες συνήθως καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια για να αποκρύψουν τα εγκλήματά τους. Ωστόσο η παρατήρηση και η σοβαρή αξιολόγηση ενδείξεων μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

2.2. Ποιοι είναι οι παράγοντες αξιολόγησης¹⁰;

Ηλικία Ανάλογα με τον σκοπό της εκμετάλλευσης, η ηλικία του θύματος είναι καθοριστική. Σε περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης, οι δράστες συνήθως προτιμούν νεαρά θύματα. Στις περιπτώσεις εργασιακής εκμετάλλευσης, υπάρχει ζήτηση για νέα και υγιή θύματα, γιατί είναι παραγωγικά και μπορούν να αντέξουν τις προκλήσεις της σκληρής εργασίας. Για τη ζήτηση για επαίτες – πλανόδιους μικροπωλητές, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρία, και τα νεαρά παιδιά είναι συνήθως ο κύριος στόχος, γιατί είναι πιο πιθανό να προκαλέσουν συμπόνια και, άρα, να αποφέρουν μεγαλύτερα κέρδη στους δράστες.

Φύλο Λόγω των εδραιωμένων έμφυλων ανισοτήτων και στερεοτύπων, οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο ευάλωτες στην εμπορία. Τα αγόρια και οι άνδρες είναι πιο ευάλωτοι στην αναγκαστική στρατολόγηση σε ένοπλες συγκρούσεις.

Τόπος καταγωγής Η «αλυσίδα» στρατολόγησης των θυμάτων εμπορίας συνδέεται με τη δυνατότητα των δραστών να εκμεταλλεύονται την ευαλωτότητα των θυμάτων, τις προσδοκίες τους για καλύτερες συνθήκες ζωής αλλά και ένοπλες συγκρούσεις και ανθρωπιστικές κρίσεις, καθώς και εμπεδωμένες κοινωνικές διακρίσεις λόγω φύλου, και έλλειψη ευκαιριών και χαμηλή κοινωνική κινητικότητα.

Έγγραφα Συχνά, τα θύματα της εμπορίας χρησιμοποιούν την ταυτότητα ή τα ταξιδιωτικά έγγραφα άλλου ατόμου. Η έλλειψη ταξιδιωτικών εγγράφων καθώς και η χρήση πλαστών ταυτοτήτων ή ταξιδιωτικών εγγράφων είναι ενδείξεις εμπορίας.

Τοποθεσίες διαμονής Η τοποθεσία διαμονής του θύματος πριν έρθει σε επαφή με τις αρχές είναι σημαντική. Αν τα άτομα κατάγονται από περιοχή που είναι γνωστή για στρατολόγηση θυμάτων εμπορίας ή πέρασαν από σημείο διέλευσης το οποίο χρησιμοποιείται συχνά σε περιστατικά εμπορίας, αυτό συνιστά ένδειξη ότι μπορεί να είναι πιθανά θύματα εμπορίας.

Μεταφορά Ο τρόπος μεταφοράς μπορεί να υποδηλώνει εμπορία (π.χ. παιδιά που μεταφέρονται από μη οικεία πρόσωπα για «εκπαίδευση» ή νεαρά κορίτσια από χωριά που μεταφέρονται για εργασία στην πόλη.)

10 International Organization for Migration (IOM) 2020 Training Manual: Caring for Trafficked Persons. IOM, Geneva, σελ. 37-38. <https://publications.iom.int/books/training-manual-caring-trafficked-persons>.

2.3. Ενδείξεις ανά μορφή εκμετάλλευσης

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των βασικών ενδείξεων που σχετίζονται με διάφορες μορφές εκμετάλλευσης. Κάθε δείκτης που αναφέρεται είναι κρίσιμος για την αναγνώριση πιθανών περιπτώσεων εκμετάλλευσης, είτε πρόκειται για εργασιακή, σεξουαλική ή άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Κατανοώντας αυτούς τους δείκτες, οι επαγγελματίες και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται καλύτερα σε καταστάσεις όπου άτομα ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο¹¹.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Τα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης συνήθως:

- Είναι διαφόρων ηλικιών και φύλων.
- Εκδίδονται ή είναι συνοδοί σε ινστιτούτα μασάζ.
- Δεν μπορούν να αρνηθούν το σεξ χωρίς προφύλαξη.
- Έχουν προαγωγή.
- Ντύνονται ακατάλληλα για το χώρο ή τον καιρό/τα ρούχα τους συνδέονται με τη σεξουαλική εργασία.
- Παρουσιάζουν σημάδια σωματικής κακοποίησης.
- Είναι υποσιτισμένα.
- Έχουν τατουάζ ή άλλα σημάδια ιδιοκτησίας.
- Εργάζονται πολλές ώρες/δεν έχουν ημέρες άδειας και κοιμούνται εκεί που εργάζονται.
- Ζουν ή ταξιδεύουν σε ομάδες.
- Δεν έχουν πρόσβαση ή έλεγχο στα χρήματα που κερδίζουν.
- Χρησιμοποιούν λεξιλόγιο σεξουαλικού περιεχομένου.

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Τα θύματα αναγκαστικής επαιτείας και αναγκαστικής συμμετοχής σε παράνομες δραστηριότητες μπορεί να:

- Είναι παιδιά, ηλικιωμένοι ή άτομα με αναπηρία που ζητιανεύουν σε δημόσιους χώρους.
- Είναι παιδιά που πωλούν ή μεταφέρουν ναρκωτικά.
- Έχουν σωματικές αναπηρίες που φαίνεται να οφείλονται σε ακρωτηριασμούς.
- Είναι παιδιά ή ηλικιωμένοι που κινούνται σε ομάδες.
- Συνοδεύονται από άτομο που τα επιτηρεί.
- Τιμωρούνται ή κακοποιούνται αν επιστρέψουν χωρίς συγκεκριμένο ποσό ή αντικείμενα.
- Βρίσκονται συνεχώς σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία σε συγκεκριμένες ώρες.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Τα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης συχνά:

- Προσλαμβάνονται με ψευδείς υποσχέσεις σχετικά με το είδος εργασίας, την αμοιβή και το ωράριο.
- Βρίσκονται σε κατάσταση χρέους προς τον εργοδότη.
- Ζουν στοιβαγμένα μαζί με πολλά άτομα σε ενιαίους, ακατάλληλους και απομακρυσμένους χώρους.
- Εργάζονται σε τομείς που συνήθως συνδέονται με την εμπορία ανθρώπων (όπως ο αγροτικός ή ο κατασκευαστικός τομέας).
- Δεν έχουν πρόσβαση σε βασικά αγαθά, όπως τροφή, κατάλληλο ρουχισμό, υγειονομική περίθαλψη.
- Δεν έχουν πρόσβαση ή έλεγχο σε οικονομικά μέσα.
- Εργάζονται υπερβολικές ώρες/χωρίς ημέρες άδειας.
- Υφίστανται έλεγχο στις κινήσεις τους και δεν μπορούν να φύγουν ελεύθερα.
- Υφίστανται λεκτική ή σωματική κακοποίηση, βία και απειλές από τον εργοδότη.
- Δεν έχουν σύμβαση εργασίας.
- Δεν γνωρίζουν τον τόπο εργασίας και τα στοιχεία του εργοδότη τους.
- Ζουν ή ταξιδεύουν σε ομάδες.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Τα θύματα οικιακής δουλειάς μπορεί να:

- Ζουν με μια οικογένεια, αλλά δεν τρώνε μαζί της ή τους δίνεται να φάνε υπολείμματα φαγητού.
- Κοιμούνται σε κοινόχρηστους χώρους ή σε ακατάλληλους χώρους, όπως στην αποθήκη, στην κουζίνα ή στο παιδικό δωμάτιο.
- Δεν μπορούν να κινούνται ελεύθερα (βγαίνουν σπάνια από το σπίτι, ποτέ για κοινωνικές δραστηριότητες και συχνά με συνοδεία) και έχουν περιορισμένη επικοινωνία με την οικογένεια ή τα αγαπημένα τους πρόσωπα.
- Υφίστανται λεκτική και σωματική κακοποίηση, προσβολές και απειλές.
- Υφίστανται σεξουαλική κακοποίηση ή βία ενόσω βρίσκονται στο σπίτι.

11 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) 2006 Toolkit to Combat Trafficking in Persons. Global Programme against Trafficking in Human Beings. UNODC, New York <https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/HT-toolkit-en.pdf> .

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΟΤΙ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΘΥΜΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ¹²:

- Δεν έχει (ή έχει περιορισμένη) επαφή με τους γονείς ή κηδεμόνες του.
- Ταξιδεύει χωρίς συνοδεία.
- Ταξιδεύει σε ομάδες με άτομα που δεν είναι συγγενείς του.
- Δεν είναι σε θέση να μιλήσει άπταιστα την τοπική γλώσσα.
- Δεν έχει συνομήλικους φίλους.
- Εργάζεται σε δουλειά ακατάλληλη για παιδιά.
- Επαιτεί στους δρόμους.
- Δεν έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση.
- Δεν έχει χρόνο για παιχνίδι.
- Ζει μακριά από άλλα παιδιά σε ανθυγιεινό περιβάλλον, σε κακές συνθήκες διαβίωσης.
- Φαίνεται φοβισμένο και συμπεριφέρεται με τρόπο που δεν είναι χαρακτηριστικός για παιδιά της ηλικίας του.
- Τρώει χωριστά από τους υπόλοιπους ή του δίνουν μόνο υπολείμματα να φάει.
- Έχει ουλές ή τραύματα στο σώμα του που υποδηλώνουν κακοποίηση.
- Έχει τηλεφωνικούς αριθμούς για να καλέσει ταξί.

Γενικότερα και ανεξαρτήτως μορφής εκμετάλλευσης μπορεί κανείς να συναντήσει στα άτομα τα οποία έχουν πέσει θύματα εμπορίας τις κάτωθι ενδείξεις:

Δείχνουν δυσπιστία απέναντι στις αρχές.

Έχουν κινήσεις ελεγχόμενες (δρουν σαν να καθοδηγούνται συνεχώς από κάποιον άλλον).

Δεν τους καταβάλλονται τα δεδουλευμένα.

Δεν βρίσκονται στην κατοχή τους ταυτοποιητικά έγγραφα.

Έχουν περιορισμένες έως μηδενικές κοινωνικές δραστηριότητες -δεξιότητες.

Έχουν συνεχές αίσθημα φόβου και αγωνίας.

Δεν γνωρίζουν τη διεύθυνση της κατοικίας τους.

Δεν αναπτύσσουν πρωτοβουλίες και δεν αυτενεργούν (π.χ. αφήνουν άλλους να μιλούν για λογαριασμό τους).

Αναστοχασμός

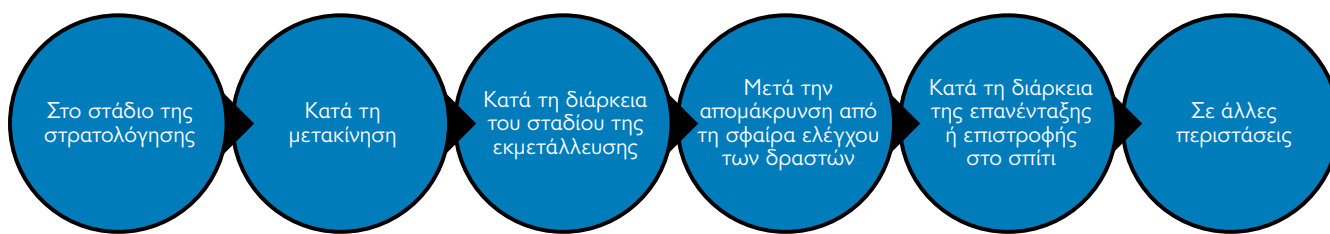
Στο πλαίσιο της εργασίας σας έχετε παρατηρήσει ενδείξεις εμπορίας στον πληθυσμό με τον οποίο έρχεστε σε επαφή; Εάν ναι, ποιες είναι αυτές και με ποιες μορφές εκμετάλλευσης συνδέονται;

12 International Organization for Migration (IOM) 2020 Training Manual: Caring for Trafficked Persons. IOM, Geneva, σελ. 37. <https://publications.iom.int/books/training-manual-caring-trafficked-persons>.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΘΥΜΑΤΟΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

3.1. Πότε μπορεί να εντοπιστεί ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων;

Το παρακάτω εικονίδιο περιγράφει διάφορα στάδια κατά τα οποία μπορεί να λάβει χώρα ο εντοπισμός ενός θύματος εμπορίας. Τονίζει τα βασικά σημεία στη διαδικασία εμπορίας ανθρώπων — από τη στρατολόγηση και τη μεταφορά μέχρι την εκμετάλλευση και την έξοδο από αυτή όπου μπορεί να εντοπιστούν ενδείξεις εμπορίας. Η κατανόηση αυτών των σταδίων είναι κρίσιμη για την έγκαιρη παρέμβαση, καθώς επιτρέπει στις αρχές και στους φορείς υποστήριξης να αναγνωρίζουν και να βοηθούν τα θύματα σε διάφορες φάσεις της εμπορίας¹³.

Η συνολική διαδικασία ταυτοποίησης των θυμάτων βασίζεται στην προσπάθεια να συνδεθούν τα χαρακτηριστικά του ιστορικού των θυμάτων με τα βασικά στοιχεία του ορισμού της εμπορίας ανθρώπων και στηρίζονται σε δύο βασικούς πυλώνες αξιολόγησης:

13 International Organization for Migration (IOM) 2020 Training Manual: Caring for Trafficked Persons. IOM, Geneva pp.34-44.

Η αναγνώριση λεκτικών και εξωλεκτικών στοιχείων είναι ζωτικής σημασίας για τη σωστή ταυτοποίηση των θυμάτων εμπορίας, ώστε να τους παρασχεθεί η απαραίτητη βοήθεια και προστασία:

Εξωλεκτικά Στοιχεία:

- Φυσική Εμφάνιση και Συμπεριφορά (π.χ. σημάδια σωματικής κακοποίησης, κακής υγείας ή έντονης κόπωσης. Επίσης, η συμπεριφορά μπορεί να δείχνει φόβο, άγχος ή υπερβολική υπακοή, κάτι που μπορεί να υποδηλώνει θυματοποίηση).
- Περιβάλλον: Οι συνθήκες διαβίωσης ή εργασίας του ατόμου μπορεί να μην είναι αξιοπρεπείς ή ασφαλείς, υποδηλώνοντας εκμετάλλευση.
- Γλώσσα του Σώματος: Η γλώσσα του σώματος, όπως η αποφυγή βλεμματικής επαφής, νευρικότητα ή κλειστή στάση, μπορεί να αποκαλύψει φόβο ή δυσφορία.
- Σημάδια Ελέγχου: Το θύμα μπορεί να φαίνεται καθοδηγούμενο στις απαντήσεις του, δείχνοντας ότι δεν έχει πλήρη ελευθερία να εκφραστεί.

Λεκτικά Στοιχεία:

- Ασυνέπειες και Περιορισμένη Ελευθερία Λόγου: Το θύμα μπορεί να δίνει αντιφατικές ή ανακριβείς πληροφορίες, ή να διστάζει να μιλήσει για τις συνθήκες διαβίωσης ή εργασίας του, συχνά λόγω φόβου ή ελέγχου από τρίτους.
- Μη Πειστικές ή Περιορισμένες Απαντήσεις: Οι απαντήσεις μπορεί να είναι περιορισμένες ή να φαίνονται μη αυθόρμητες, υποδηλώνοντας ότι το άτομο μπορεί να είναι υπό πίεση ή έλεγχο.

3.2. Προκλήσεις στην ταυτοποίηση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Προκλήσεις στην ταυτοποίηση των θυμάτων εμπορίας

Για να επιβιώσουν, τα θύματα υιοθετούν αρνητικές στρατηγικές αντιμετώπισης, όπως η απευαισθητοποίηση (αποσύνδεση από τις εμπειρίες), η ανάληψη ρόλων ενηλίκων σε περιπτώσεις παιδιών, η αποφυγή να μιλήσουν για την εμπειρία τους ή η μίμηση της συμπεριφοράς του κακοποιητή.

Έλλειψη εγγράφων, φόβος απέλασης ή σύλληψης, φυλάκιση ή απέλαση.

Μπορεί να υποφέρουν από στρες και απώλεια μνήμης – μια πολύ συνηθισμένη αντίδραση στην εμπορία ανθρώπων, όταν το θύμα έχει υποστεί βιασμούς, σοβαρά χτυπήματα και κακοποιήσεις.

Μπορεί να υπάρχει απόλυτη εξάρτηση από τον δράστη για την επιβίωση του θύματος και ψευδαίσθηση συναισθηματικής σχέσης και αισθήματα αγάπης προς το πρόσωπο του δράστη.

Μπορεί να μην αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως θύματα.

Γλωσσικά εμπόδια και έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις αρχές.

Φόβος για τους δράστες, λόγω χρήσης βίας ή απειλής βίας είτε προς το θύμα είτε προς την οικογένεια ή τους αγαπημένους του.

3.3. Βασικές αρχές και καλές πρακτικές για επαγγελματίες πρώτης γραμμής στην αντιμετώπιση των προκλήσεων για την υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων¹⁴.

3.3.1. Βασικές αρχές προστασίας

- **Σεβασμός και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:** Σεβόμαστε τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα όλων των θυμάτων που υποστηρίζουμε, όπως περιγράφονται στα παγκόσμια και περιφερειακά εργαλεία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενημερώνουμε τα θύματα για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- **Συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης:** Ενημερώνουμε πλήρως τα θύματα για κάθε στάδιο της διαδικασίας υποστήριξης, είμαστε σίγουροι ότι έχουν κατανοήσει σαφώς όλα τα στάδια, ότι γνωρίζουν ότι έχουν το δικαίωμα να τερματίσουν τη διαδικασία οποτεδήποτε και το δικαίωμά τους να επιβάλουν περιορισμούς στον τρόπο χρήσης των πληροφοριών που θα διακινηθούν κατά την παραπομπή τους και τη συνεργασία με άλλους Φορείς για τη λήψη υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας. Κατόπιν φροντίζουμε να λάβουμε την πλήρη ενημερωμένη και εθελοντική συγκατάθεση των θυμάτων. Στην περίπτωση ενός παιδιού-θύματος, ο κηδεμόνας του (εφόσον δεν υπάρχουν υπόνοιες ότι εμπλέκεται στην εκμετάλλευση) θα πρέπει να ενημερώνεται για όλα τα θέματα και να δίνει τη συγκατάθεσή του για οποιαδήποτε ενέργεια πρόκειται να ληφθεί.
- **Μη πρόκληση περαιτέρω βλάβης:** Αντιμετωπίζουμε κάθε θύμα ως εάν υπάρχει πιθανότητα βλάβης, μέχρι να υπάρξουν αποδείξεις για το αντίθετο. Αξιολογούμε το ενδεχόμενο πρόκλησης βλάβης των θυμάτων. Αποφεύγουμε όσο το δυνατό ενέργειες οι οποίες οδηγούν σε ενδεχόμενο περαιτέρω βλάβης.
- **Αυτοδιάθεση και συμμετοχικότητα:** Αναγνωρίζουμε ότι κάθε θύμα έχει διαφορετικές ανησυχίες και ότι ο τρόπος που βλέπει τις ανησυχίες του και την κατάστασή του μπορεί να είναι διαφορετικός από τον τρόπο με τον οποίο οι άλλοι ενδέχεται να τις αξιολογούν. Υποστηρίζουμε τους λήπτες και τις λήπτριες των υπηρεσιών που παρέχουμε, χωρίς να τους υποκαθιστούμε στη λήψη αποφάσεων. Έχουμε πλήρη επίγνωση ότι είναι δική τους ευθύνη να πάρουν αποφάσεις για τη ζωή τους και τους ενημερώνουμε για όλες τις διαθέσιμες επιλογές.
- **Εξατομικευμένη θεραπεία και φροντίδα:** Αν και τα θύματα εμπορίας μοιράζονται κάποιες κοινές εμπειρίες και περιστάσεις, θα πρέπει η φροντίδα μας να είναι εξατομικευμένη παρέχοντας την καταλληλότερη προστασία και υποστήριξη ανάλογα με τις ανάγκες και το υπόβαθρο του κάθε θύματος.
- **Αρχή της μη διάκρισης:** Παρέχουμε υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις, προσανατολισμένες στο ατομικό και κοινωνικό προφίλ των θυμάτων εμπορίας (π.χ. ηλικία, φύλο κτλ.) με σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων, ιδίως των ιδιαίτερα ευάλωτων προσώπων.
- **Ορθή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων:** Ενημερωνόμαστε για το δίκτυο παροχής υπηρεσιών σε θύματα εμπορίας το οποίο λειτουργεί στη χώρα μας συμπεριλαμβανομένων δομών φιλοξενίας, κοινωνικών υπηρεσιών, νομικής συμβουλευτικής και εκπροσώπησης και των αρχών. Συνεργαζόμαστε με άλλες υπηρεσίες υποστήριξης για την υλοποίηση δράσεων πρόληψης και στρατηγικών ανταπόκρισης που είναι συνεργατικές και κατάλληλες για να υπηρετήσουν τις διαφορετικές ανάγκες των θυμάτων εμπορίας.

¹⁴ International Organization for Migration (IOM) 2012 Caring for Trafficked Persons: Guidance for Health Providers. IOM, Geneva, σελ. 27-30. <https://publications.iom.int/books/caring-trafficked-persons-guidance-health-providers>

- **Ολιστική παροχή υποστήριξης:** Μεριμνούμε για την κάλυψη των πολύπλευρων – σωματικών, ψυχολογικών, κοινωνικών - αναγκών του θύματος είτε παρέχοντας άμεσα τις κατάλληλες υπηρεσίες είτε διαμεσολαβώντας και παραπέμποντας σε άλλους.
- **Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού:** Όταν απευθυνόμαστε σε παιδιά θύματα εμπορίας, προτεραιότητά μας πρέπει να είναι πάντα το βέλτιστο συμφέρον τους.
- **Εχεμύθεια και δικαίωμα στην ιδιωτικότητα.** Τηρούμε και διασφαλίζουμε εχεμύθεια και σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους. Λαμβάνουμε μέτρα για τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας σε κάθε μας επικοινωνία και διασφαλίζουμε ότι τα θύματα γνωρίζουν ότι η ιδιωτική τους ζωή θα πρέπει να είναι σεβαστή. Αποκαλύπτουμε τα εμπιστευτικά δεδομένα του θύματος μόνο όταν είναι απαραίτητο και σε όσο το δυνατόν λιγότερα άτομα, πάντα με την προηγούμενη γνώση και ενημερωμένη γραπτή συγκατάθεση του θύματος .
- **Διασφάλιση Λογοδοσίας:** Σαν επαγγελματίες φέρουμε την ευθύνη για τη διαχείριση της υπόθεσης του θύματος εμπορίας.

Αυτές οι αρχές συνιστούν τη βάση για στρατηγικές υποστήριξης που βασίζονται στον σεβασμό των δικαιωμάτων των θυμάτων και αναγνωρίζουν την ευαλωτότητα των ατόμων που βρίσκονται ή έχουν βγει από καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων.

3.3.1.1. Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την επικοινωνία με τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

- Δίνουμε πάντα **προτεραιότητα στην ασφάλεια των θυμάτων καθώς και του εποπτευόμενου προσωπικού**, αξιολογώντας τους κινδύνους και λαμβάνοντας αποφάσεις που βασίζονται σε πρότερη διαβούλευση και ενημέρωση για την κατάσταση.
- Είμαστε **παρατηρητικοί**, λαμβάνουμε πάντα υπ' όψιν τις ανησυχίες για την ασφάλειά τους αλλά και για τους πιθανούς κινδύνους για τα ίδια ή για μέλη της οικογένειάς τους και έχουμε προετοιμαστεί για επείγουσες παρεμβάσεις.
- **Θέτουμε το πλαίσιο της συνεργασίας μας με τα θύματα** και συγκεκριμένα αναφέρουμε τον φορέα που εκπροσωπούμε, τον ρόλο μας, τις αρμοδιότητες και το θεσμικό πλαίσιο, το περιεχόμενο, τον σκοπό, και τη διαδικασία της συνεργασίας μας μαζί τους.
- **Παρέχουμε τις πληροφορίες με τρόπο** που καθένα από τα θύματα **μπορεί να κατανοήσει** πλήρως, στη μητρική τους γλώσσα, με περιγραφές προσαρμοσμένες στις γλωσσικές δεξιότητες και την ηλικία των θυμάτων διαθέτοντας τον απαιτούμενο χρόνο. Προετοιμάζουμε πακέτο πληροφοριών για τις διαθέσιμες υπηρεσίες (νομική υποστήριξη, υπηρεσίες υγείας, ασφαλής στέγαση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη) και για το σύστημα παραπομπής, ενώ αν μας ζητηθεί διευκολύνουμε την πρόσβαση στις αρχές. Αναλύουμε το πλάνο δράσης, τους στόχους και τα επόμενα βήματα.
- Επιλέγουμε τους κατάλληλους **διερμηνείς και επιστημονικούς συνεργάτες/ειδικότητες επαγγελματιών** ανάλογα με την περίπτωση και προετοιμαζόμαστε μαζί τους. Για παράδειγμα, για τις γυναίκες και κορίτσια που έχουν υποστεί εκμετάλλευση, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλιστεί η παρουσία γυναικείου προσωπικού και διερμηνέων.

- **Αποφεύγουμε τον επανατραυματισμό μέσω μιας ευαισθητοποιημένης προσέγγισης**, παρέχουμε τις υποστηρικτικές υπηρεσίες με **επίγνωση του τραύματος** αλλά και την ολότητα και την πολυπλοκότητα της προσωπικότητας του κάθε θύματος. **«Το θύμα δεν είναι μόνο το τραύμα του»**.
- **Χρησιμοποιούμε τις πληροφορίες που έχουμε συλλέξει επιμελώς και σύμφωνα με όσα επιτάσσει η δεοντολογία και, σε κάθε περίπτωση, με τρόπο που ωφελεί το θύμα**. Αποφεύγουμε την εσφαλμένη ερμηνεία ή αναφορά με τρόπο που να ενισχύει τις προκαταλήψεις ή να επηρεάζει την κοινή γνώμη δυσμενώς προς τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- Διατηρούμε τις πληροφορίες για τα άτομα που έχουν υποστεί εμπορία σε ασφαλείς εγκαταστάσεις. Τα στοιχεία και οι φάκελοι των ατόμων που έχουν υποστεί εμπορία πρέπει να κωδικοποιούνται όποτε είναι δυνατόν και να κρατούνται σε κλειδωμένες αρχαιοθήκες. Η ηλεκτρονική πληροφορία πρέπει να προστατεύεται με κωδικούς πρόσβασης.

Η συνέντευξη με πρόσωπα για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων στη συστηματική διερεύνηση πληροφοριών για κάθε στάδιο της εμπορίας ανθρώπων είναι μία απαιτητική διαδικασία που προϋποθέτει την εμπλοκή επαγγελματιών με κατάρτιση και ανάλογες δεξιότητες.

3.3.1.2. Καλές πρακτικές για τη συνέντευξη με τα θύματα εμπορίας ανθρώπων¹⁵

- Κανονίζουμε και διεξάγουμε συνεντεύξεις κατόπιν ραντεβού.
- Διαμορφώνουμε τις συνθήκες διεξαγωγής της συνέντευξης λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν μας τις ανάγκες του θύματος.
- Προσφέρουμε την επιλογή στο θύμα να αλληλεπιδράσει με διερμηνέα άνδρα ή γυναίκα τους οποίους έχουμε προετοιμάσει πριν από τη συνέντευξη.
- Φροντίζουμε για την καταλληλότητα του χώρου καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, απομακρύνουμε όλα τα υπόλοιπα άτομα από την αίθουσα.
- Υποδεχόμαστε το άτομο και το αφήνουμε να επιλέξει πού θέλει να καθίσει (ίσως κοντά σε πόρτα).
- Ενημερώνουμε το θύμα για το όνομα, την ιδιότητα και τον ρόλο μας και οριοθετούμε την συνεργασία μας.
- Διατηρούμε μη κριτική και υπομονετική στάση.

¹⁵ Βλ. και World Health Organization (WHO) 2003 WHO Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women, WHO, Geneva. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42765/9241546255.pdf;jsessionid=D7C2393510720C138E771C3A0FC7A1C8?sequence=1>.

National Human Trafficking. Training and Technical Assistance Center 2018 Adult Human Trafficking Screening Tool and Guide, U.S. Department of Health and Human Services (HHS), Administration for Children and Families, Office on Trafficking in Persons (OTIP) Washington D.C. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/otip/adult_human_trafficking_screening_tool_and_guide.pdf.

International Organization for Migration (IOM) 2007 The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking, IOM, Geneva https://www.ecampus.iom.int/pluginfile.php/14578/block_html/content/Direct_Assistance_of_Victims_of_Trafficking.pdf 3.

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης 2021 Εγχειρίδιο του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων, Αθήνα, σελ. 43-46.

International Organization for Migration (IOM) 2023 IOM Case Management Guidelines, IOM. Geneva. <https://publications.iom.int/books/iom-case-management-guidelines>.

Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking του Κέντρου Ελέγχου της Πρόληψης Νοσημάτων 2019 Trafficking and Smuggling. Από τον ορισμό στην πράξη. Κέντρο Ελέγχου και Αντιμετώπισης Νοσημάτων, Αθήνα https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/Trafficking_and_smuggling.pdf.

- Κάνουμε μόνο σχετικές ερωτήσεις, δηλαδή ερωτήσεις που είναι απαραίτητες για την παροχή βοήθειας.
- Αποφεύγουμε τη χρήση επαγγελματικής ορολογίας και τεχνικών όρων.
- Χρησιμοποιούμε σύντομες προτάσεις, μιλάμε αργά και με σταθερό τόνο.
- Διατηρούμε οπτική επαφή με το θύμα και καθόμαστε κοντά του.
- Υιοθετούμε ανοιχτή, μη απειλητική στάση σώματος (αποφεύγουμε να σταυρώνουμε τα χέρια) και ζεστή φυσική έκφραση προσώπου.
- Ακολουθούμε τον ρυθμό του θύματος.
- Αποφεύγουμε να αγγίζουμε το άτομο.
- Ρωτάμε περιοδικά το θύμα αν έχει κατανοήσει τη διαδικασία ή εάν χρειάζεται κάτι.
- Δεν δίνουμε υποσχέσεις που δεν μπορούμε να κρατήσουμε.
- Αποφεύγουμε τις επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις για τις ίδιες πληροφορίες.
- Δεν πιέζουμε το θύμα για πληροφορίες εάν δεν είναι έτοιμο ή πρόθυμο να μιλήσει.
- Αποφεύγουμε ερωτήσεις που ενδέχεται να προκαλέσουν συναισθηματική αντίδραση και είμαστε προετοιμασμένοι και προετοιμασμένες για το πώς θα αντιδράσουμε σε πιθανή δυσφορία του θύματος αναδεικνύοντας τα θετικά του στοιχεία.
- Κάνουμε πάντοτε εκτίμηση της ψυχολογικής και συναισθηματικής κατάστασης των θυμάτων πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις ότι υπάρχει το σοβαρό ενδεχόμενο η διαδικασία της συνέντευξης να προκαλέσει επιδείνωση, δεν την πραγματοποιούμε.

3.3.2. Επικοινωνία και συνέντευξη με τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων

Η υποστήριξη παιδιών που έχουν υποστεί κακοποίηση ή εκμετάλλευση απαιτεί ειδική προσοχή. Υιοθετήστε όλες τις παραπάνω αρχές προστασίας, όταν υποστηρίζετε παιδιά και πάντοτε με σεβασμό στο δικαίωμά τους να συμμετέχουν σε αποφάσεις που θα τα επηρεάσουν¹⁶. Εάν ληφθεί μια απόφαση για λογαριασμό ενός παιδιού, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να είναι ο κύριος γνώμονας και πρέπει να ακολουθούνται κατάλληλες διαδικασίες διαπίστωσης του. Συμβουλευτείτε τον Οδηγό Αναφοράς της UNICEF για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Παιδιών Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων στην Ευρώπη που δίδει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με αυτά τα θέματα.

3.3.2.1. Καλές Πρακτικές για τη συνέντευξη με τα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων¹⁷

- Εκτιμούμε τις άμεσες ανάγκες του παιδιού (φαγητό, ένδυση, προσωπική υγιεινή ή επείγουσα ιατρική περίθαλψη) και τις μεριμνούμε για την κάλυψή τους.
- Συγκεντρώνουμε όλες τις διαθέσιμες για το παιδί πληροφορίες πριν την έναρξη της συνέντευξης.
- Το άτομο που θα διεξαγάγει τη συνέντευξη πρέπει να είναι ειδικευμένο και καταρτισμένο σε ζητήματα παιδικής προστασίας. Σε περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, πραγματοποιούμε τη συνέντευξη με τη συνδρομή ψυχολόγου (ιδανικά ψυχολόγου με ειδικευση στα παιδιά).

16 Βλ. και UNICEF 2021 Ανάλυση της κατάστασης των παιδιών και των νέων. Ελλάδα 2020, UNICEF, Αθήνα. <https://www.unicef.org/greece/%CE%A D%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82>.

17 International Organization for Migration (IOM) 2020 Training Manual: Caring for Trafficked Persons. IOM, Geneva, σελ. 41-42. Training Manual: Caring for Trafficked Persons | IOM Publications Platform

- Ενημερώνουμε το παιδί για το όνομα, την ιδιότητα και τον ρόλο μας.
- Ενημερώνουμε το παιδί για τη διαδικασία πριν αυτή ξεκινήσει και ορίζουμε τους «κανόνες» της συνέντευξης.
- Λέμε στο παιδί το ότι δεν θα το κρίνουμε – είναι εντάξει να μας πει οτιδήποτε.
- Φροντίζουμε για την άνεση του παιδιού στην πορεία της συνέντευξης (χρησιμοποιούμε δραστηριότητες όπως ένα παιχνίδι ή ζωγραφική, διασφαλίζουμε την παρουσία προσώπου με το οποίο το παιδί αισθάνεται άνετα).
- Προσφέρουμε φαγητό ή ποτό.
- Αναζητούμε θετικούς τρόπους έκφρασης.
- Αφήνουμε το παιδί να μιλήσει για εφιάλτες και αναλαμπές.
- Ενθαρρύνουμε την επανασύνδεση με καθημερινές δραστηριότητες και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.
- Αφιερώνουμε επαρκή χρόνο για να μιλήσουμε με το παιδί.
- Διατηρούμε τον χαρακτήρα της συνέντευξης απλό και χαλαρό.
- Καταπραΰνουμε χωρίς να υποτιμάμε την ανησυχία και τον φόβο του παιδιού για πιθανά αντίποινα σε περίπτωση που μας μιλήσει.
- Συνεκτιμούμε πιθανές πολιτισμικές διαφορές και ιδιαιτερότητες.
- Χρησιμοποιούμε κατάλληλο, φιλικό προς το παιδί λόγο.
- Χρησιμοποιούμε ανοιχτού τύπου ερωτήσεις.
- Δεν «βομβαρδίζουμε» το παιδί με ερωτήσεις. Κάθε ερώτηση πρέπει να επικεντρώνεται σε ένα θέμα ή μια πληροφορία και να μην έχει πολλά σκέλη (υποερωτήματα).
- Κάνουμε διαλείμματα.
- Λαμβάνουμε υπόψη μας ότι τα παιδιά μπορεί να παραλείψουν πληροφορίες, αν δεν τους τεθεί η κατάλληλη ερώτηση, αλλά και αντίστροφα μπορεί εύκολα να δώσουν την απάντηση που θεωρούν ότι θα μας ικανοποιήσει.
- Αποφεύγουμε ερωτήσεις με το «γιατί», καθώς ένα παιδί θύμα κακοποίησης και εκμετάλλευσης μπορεί να νιώσει ότι εκείνο φταίει για ό,τι του έχει συμβεί.
- Αποδίδουμε σημασία στο αναπτυξιακό στάδιο στο οποίο βρίσκεται το παιδί.
- Επιβραβεύουμε το παιδί διαβεβαιώνοντάς το ότι «τα πήγε καλά» πριν κλείσουμε την συνέντευξη.
- Πιστεύουμε το παιδί και δείχνουμε σεβασμό στις απόψεις και τις σκέψεις του.
- Καθησυχάζουμε το παιδί λέγοντάς του ότι αυτό που του έχει συμβεί, συνέβη και σε άλλα παιδιά.
- Δεν κρίνουμε ενώπιον του παιδιού τον δράστη/ τη δράστρια και τις άδικες πράξεις του/της.

4. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

4.1. Τι εννοούμε όταν λέμε «προστασία»;

Δεν υπάρχει καθολικά αποδεκτός ορισμός της «προστασίας»¹⁸, αλλά ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει όλες τις ενέργειες και δραστηριότητες που αποσκοπούν στην πλήρη διαφύλαξη των δικαιωμάτων του ατόμου σύμφωνα με το γράμμα και το πνεύμα των σχετικών νομικών κανόνων δικαίου (διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, ανθρώπινα δικαιώματα, προσφυγικό δίκαιο). Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν στη διατήρηση της ασφάλειας και της ευημερίας του ατόμου.¹⁹

Όλα τα κράτη είναι υποχρεωμένα να ενεργούν ώστε να προλαμβάνουν και να καταπολεμούν την εμπορία ανθρώπων, να προστατεύουν και να βοηθούν τα θύματα αυτής ανεξαρτήτως από το πού έλαβε χώρα η εμπορία.

Δεδομένου ότι η εμπορία ανθρώπων συνιστά παραβίαση διαφόρων δικαιωμάτων του ατόμου, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελευθερία και στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, του δικαιώματος στην υγεία και στις ασφαλείς συνθήκες εργασίας και την απαγόρευση της δουλείας, συνιστά σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συχνά οδηγεί σε περαιτέρω παραβιάσεις των δικαιωμάτων των θυμάτων. Συνεπώς όλες οι προσπάθειες παροχής βοήθειας και προστασίας θα πρέπει να αποσκοπούν στην αποκατάσταση των δικαιωμάτων των θυμάτων και στην πρόληψη περαιτέρω παραβιάσεων.

Από την αρχική επικοινωνία με το θύμα και την παροχή βοήθειας, μέχρι την πλήρη (κοινωνική) επανένταξη του θύματος, είναι ευθύνη των οργανισμών παροχής υπηρεσιών να εξηγούν τις σχετικές ενέργειες, πολιτικές και διαδικασίες με τρόπο που το θύμα να τις κατανοεί πριν ζητηθεί η συγκατάθεση για οποιαδήποτε πρόταση ή ενέργεια.

4.2. Ποιος είναι ο ρόλος του EMA στην Ελλάδα;

Ο Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (EMA)²⁰ είναι ένας συντονιστικός μηχανισμός, ο οποίος παρακολουθεί όλα τα στάδια της ένταξης ενός θύματος στο σύστημα

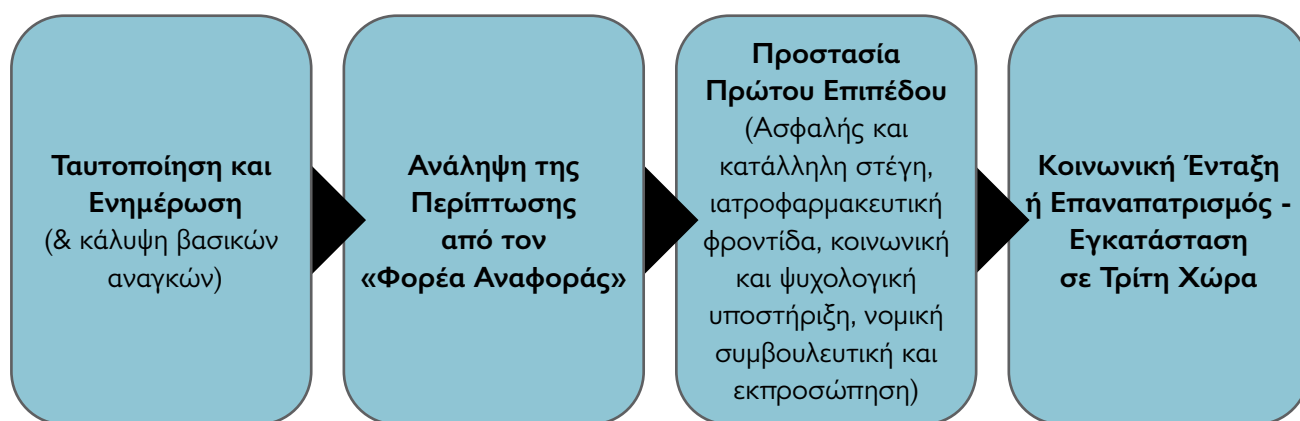
18 «Όλες οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην πλήρη τήρηση των δικαιωμάτων του ατόμου σύμφωνα με το γράμμα και το πνεύμα των σχετικών κανόνων δικαίου», (βλ. Inter-Agency Standing Committee (IASC) 2016, IASC policy on Protection Policy in Humanitarian Action, 2016, όπως ανακτήθηκε από το διαδίκτυο <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/5ad5a7077.pdf>) και International Organization for Migration (IOM) 2023, IOM's Approach to Protection, IOM Migrant Protection Platform, pp.3. Available at <https://migrantprotection.iom.int/en/resources/guideline-position-paper/ioms-approach-protection>).

19 International Organization for Migration (IOM) 2019 IOM Handbook on Protection and Assistance to Migrants Vulnerable to Violence, Exploitation and Abuse, IOM, Geneva, σελ.21, <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>.

20 Η σημασία ενός τέτοιου Μηχανισμού στην Ελλάδα αντικατοπτρίζεται στον Ν. 4198/2013 (μεταφορά της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ), για την αποτροπή και καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων και προστασία των θυμάτων της, ο οποίος προβλέπει τη δημιουργία του «Εθνικού Συστήματος Αναγνώρισης και Παραπομπής των θυμάτων εμπορίας» υπό την εποπτεία του Γραφείου Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Γ.ΕΘ.ΕΙΣ.). Με την ΚΥΑ 30840/2016 συστήνεται ο EMA και ανατίθεται στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης η διαχείριση και στο Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. η εποπτεία και ο συντονισμός του.

προστασίας της χώρας, ξεκινώντας από τον αρχικό εντοπισμό και την ταυτοποίησή του, στη συνέχεια την παροχή υπηρεσιών προστασίας και υποστήριξης κατά τη νομική διαδικασία, έως τον οικειοθελή υποβοηθούμενο επαναπατρισμό στη χώρα καταγωγής ή την κοινωνική ένταξη στη χώρα υποδοχής.

Ο EMA ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές των ευρωπαϊκών οδηγιών συντάζει, σε συνεργασία με όλους τους φορείς που έχουν ενταχθεί στον Μηχανισμό, προτυποποιημένες διαδικασίες προστασίας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Οι διαδικασίες αυτές, οι οποίες αποτυπώνονται συνοπτικά παρακάτω, προβλέπουν «συγκεκριμένα βήματα για την προστασία των θυμάτων και απευθύνονται σε ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών πρώτης γραμμής»²¹. Οι διαδικασίες αυτές περιλαμβάνουν:

4.3. Τι είναι η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και η διαχείριση υπόθεσης;

Όπως αναφέρεται και στις προτυποποιημένες διαδικασίες του EMA, κάθε θύμα έχει το δικαίωμα να λάβει ολιστική ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Για τη διασφάλιση αυτού του δικαιώματος, ένας φορέας (ο Φορέας Αναφοράς) θα αναλάβει τη διαχείριση της υπόθεσης προστασίας του, εφόσον το ίδιο το θύμα συναινεί.

Τα άτομα που έχουν βιώσει την εμπορία είναι πιθανόν να έχουν πολλαπλές ανάγκες για βοήθεια και προστασία. Ένας σημαντικός ρόλος των υπεύθυνων διαχειριστών υποθέσεων (συνήθως είναι κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, δικηγόροι) είναι ο συντονισμός και η διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ επαγγελματιών ή και φορέων που έχουν αναλάβει την παροχή υπηρεσιών στο θύμα.

Με τον όρο «διαχείριση υπόθεσης» εννοούμε ένα μοντέλο παροχής βοήθειας σε άτομα με σύνθετες και πολλαπλές ανάγκες που μπορεί να έχουν πρόσβαση σε διάφορες υπηρεσίες²².

Μέσω της προσέγγισης διαχείρισης περιπτώσεων τα θύματα εμπορίας μπορούν να λαμβάνουν διάφορες υπηρεσίες από διαφορετικούς θεσμούς, οργανισμούς και οργανώσεις.

21 Ομάδα Υποστήριξης του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς-Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2023 Εντοπισμός και Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων. Πρακτικός Οδηγός για Επαγγελματίες Πρώτης Γραμμής, Αθήνα 2023, σελ.43.

22 International Organization for Migration (IOM) 2023 Working with Migrant Children at the Borders of the European Union, Iceland, Norway, Switzerland and the United Kingdom: A Toolkit for Front-line Workers, 2023, IOM, Geneva.

Ως εργαζόμενοι και εργαζόμενες στην πρώτη γραμμή, μπορεί να εμπλέκεστε άμεσα σε ένα σύστημα διαχείρισης περιπτώσεων. Άλλες φορές, μπορεί να χρειαστεί να παραπέμψετε ένα πιθανό θύμα εμπορίας ανθρώπων που έχετε εντοπίσει, σε επαγγελματία που έχει τον ρόλο του διαχειριστή ή διαχειρίστριας υπόθεσης.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα κριτήρια για την παραπομπή των πιθανών θυμάτων σε διαχειριστή ή διαχειρίστρια υπόθεσης θα ποικίλλουν ανάλογα με τον οργανισμό που παρέχει τις υπηρεσίες διαχείρισης υπόθεσης, τα υπάρχοντα πρωτόκολλα ή διαδικασίες και τη διαθεσιμότητα των φορέων²³.

4.3.1. Στάδια Διαχείρισης Υπόθεσης

Υπάρχουν πολλές διαθέσιμες πρακτικές και μεθοδολογίες που κατευθύνουν τους/τις Διαχειριστές/ρίστριες Υποθέσεων (ΔΥ) να εφαρμόσουν ένα εξατομικευμένο πλάνο παρέμβασης και φροντίδας. Ορισμένοι οργανισμοί χρησιμοποιούν πέντε, έξι, επτά ή περισσότερες στρατηγικές/στάδια για την επίτευξη των προγραμματισμένων αποτελεσμάτων για τη Διαχείριση Υποθέσεων.

Παρακάτω προτείνονται έξι στάδια που έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίζουν και να καθοδηγούν τους/τις ΔΥ που εργάζονται για να υποστηρίξουν τα άτομα που έχουν βιώσει εμπορία ανθρώπων. Και παρόλο που ορισμένα στάδια θα συμβούν ταυτόχρονα μερικές φορές, οι ΔΥ θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα έξι στάδια ως γενική καθοδήγηση για βέλτιστες πρακτικές και να τα εφαρμόζουν συστηματικά όταν και όπου είναι δυνατόν.

Σχηματικά τα έξι αυτά στάδια διαχείρισης υπόθεσης προστασίας απεικονίζονται ως εξής:

Ταυτοποίηση: Συνήθως το πρώτο βήμα είναι η ταυτοποίηση του ατόμου ως πιθανού θύματος εμπορίας ανθρώπων. Προϋποθέτει τη συλλογή πρωταρχικών στοιχείων και μπορεί να πραγματοποιηθεί από το άτομο που θα αναλάβει να διαχειριστεί την υπόθεση είτε από επαγγελματία άλλου φορέα-οργανισμού που στη συνέχεια, θα παραπέμψει το πιθανό θύμα για ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

23 International Organization for Migration (IOM), Austrian Federal Ministry of the Interior (2006). Resource Book for Law Enforcement Officers on Good Practices in Combating Child Trafficking, prepared within the Framework of the AGIS 2005 Project "Comprehensive Training for Law Enforcement Authorities Responsible for Trafficking in Children/Minors", Vienna: IOM & Austrian Federal Ministry of the Interior (FM. I).

Αξιολόγηση ευαλωτότητας και αναγκών²⁴: Ο διαχειριστής υπόθεσης σε αυτό το στάδιο διενεργεί μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση ευαλωτότητας, ψυχοκοινωνικών αναγκών («needs assessment») και κινδύνου («risk assessment»).

Σε αυτό το στάδιο φροντίζουμε να κατανοήσουμε τόσο τις ανάγκες, οι οποίες ενδέχεται να είναι πολλαπλές όσο και τους κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίζει το πιθανό θύμα.

Θα πρέπει να έχουμε υπ' όψιν μας ότι μπορεί να χρειαστεί να δράσουμε άμεσα τόσο σε επίπεδο κάλυψης αναγκών όσο και σε επίπεδο αξιολόγησης και μείωσης/εξάλειψης κινδύνου.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων ορίζει την εμπορία ανθρώπων ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και ακεραιότητας, που επηρεάζει άνδρες, γυναίκες και παιδιά παγκοσμίως²⁵. Ο κάθε άνθρωπος μπορεί να βρεθεί υπό καθεστώς εκμετάλλευσης. Εξετάζοντας όμως τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες μιας δοσμένης κοινωνίας, τις πολιτιστικές νόρμες, την κοινωνική δομή στις μικροκοινωνίες, τις οικογενειακές σχέσεις, καθώς και τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου, δεν είναι δύσκολο να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα ότι κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο εκτεθειμένοι από άλλους σε κινδύνους, έχουν λιγότερες δυνατότητες να αποφύγουν την υπαγωγή τους σε καθεστώς εκμετάλλευσης, να αντισταθούν στις απειλές και στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν, αλλά και να ανακάμψουν, όταν ξεφύγουν από τη σφαίρα ελέγχου των δραστών/ δραστριών. Στο μεταναστευτικό πλαίσιο, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης χρησιμοποιεί τον όρο «ευαλωτότητα», για να περιγράψει την αδυναμία ενός ανθρώπου να αποφύγει καταστάσεις που θέτουν σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να απολαμβάνει πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματά του και τον υψηλό βαθμό έκθεσής του σε κινδύνους, που τον καθιστούν ευπρόσβλητο σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων του και σε διάφορες μορφές κακοποίησης, με αποτέλεσμα να θεμελιώνει το δικαίωμα να ζητήσει την αρωγή των φορέων που είναι από το διεθνές δίκαιο και τις εθνικές έννομες τάξεις επιφορτισμένοι να ενεργούν προς όφελος και προς υποστήριξή του.

Σχεδιασμός εξατομικευμένου πλάνου ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Τα εξατομικευμένα σχέδια διαχείρισης μίας υπόθεσης ανταποκρίνονται στις ανάγκες που έχουν εντοπιστεί κατά τη φάση της αξιολόγησης, προσδιορίζοντας μετρήσιμους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν μέσω άμεσης βοήθειας και/ή παραπομπών. Τα πιθανά θύματα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη του πλάνου υποστήριξής τους ώστε να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι, οι ανάγκες και οι προτεραιότητές τους έχουν συμπεριληφθεί. Επιπλέον, η αδιάκοπη συμμετοχή του πιθανού θύματος εμπορίας στην διαδικασία λειτουργεί ενδυναμωτικά ενισχύοντας την επίγνωσή και τη γνώση τους, ώστε να κατανοούν καλύτερα τις επιλογές τους και να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις.

24 Το μοντέλο των προσδιοριστικών παραγόντων ευαλωτότητας των μεταναστών (DoMV) του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) έχει αναπτυχθεί για την ταυτοποίηση, προστασία και υποστήριξη μεταναστών που έχουν βιώσει- ή είναι ευάλωτοι σε- βία, εκμετάλλευση και κακοποίηση, καθώς και για να δώσει κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την προώθηση παρεμβάσεων για τη μείωση της ευαλωτότητας. Το μοντέλο παραθέτει και αναλύει παράγοντες κινδύνου αλλά και προστατευτικούς παράγοντες και χρήζει εφαρμογής σε όλα τα στάδια της μεταναστευτικής συνθήκης (πριν τη μετακίνηση, κατά τη διάρκειά της και μετά απ' αυτήν). Το μοντέλο DoMV παρέχει στους επαγγελματίες μια λειτουργική μέθοδο και πρακτικά εργαλεία για την κατανόηση και την εκτίμηση των παραγόντων που καθορίζουν την ευαλωτότητα των μεταναστών, λαμβάνοντας υπόψη α) ατομικούς παράγοντες, όπως ηλικία, φύλο, φυλετική και εθνοτική ταυτότητα, σεξουαλικός προσανατολισμός, ταυτότητα φύλου, προσωπικό ιστορικό, ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική ευημερία, και πρόσβαση σε πόρους· β) παράγοντες που συνδέονται με- ή απορρέουν από- το νοικοκυριό και την οικογένεια, όπως μέγεθος οικογένειας, δομή νοικοκυριού, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ιστορικό μετανάστευσης, απασχόληση, μέσα διαβίωσης, επίπεδα εκπαίδευσης, διακρίσεις λόγω φύλου και οικογενειακή δυναμική· γ) παράγοντες που εντοπίζονται στην κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης ποιοτικών ευκαιριών εκπαίδευσης, της πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, σε κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και σε πόρους και σε μέσα αξιοπρεπούς διαβίωσης και δ) δομικούς παράγοντες που αφορούν στις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Βλ... International Organization for Migration (IOM) 2019 On Protection and Assistance for Migrants Vulnerable to Violence, Exploitation and Abuse, IOM, Geneva, https://publications.iom.int/system/files/pdf/avm_handbook.pdf

25 Council of Europe 2014 Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings - Victims' Rights, COE, Brussels <https://edoc.coe.int/en/trafficking-in-human-beings/5880-council-of-europe-convention-on-action-against-trafficking-in-human-beings-victims-rights.html>.

Το εξατομικευμένο πλάνο υποστήριξης αναφέρεται σε ανάγκες των πιθανών θυμάτων τόσο σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο όσο και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο και μπορεί να αναπροσαρμοστεί σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

Υλοποίηση εξατομικευμένου πλάνου ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Αυτό το στάδιο αφορά στις ενέργειες που λαμβάνονται για την υλοποίηση του πλάνου μέσω υπηρεσιών προστασίας και βοήθειας, είτε μέσω άμεσης υποστήριξης από τον ίδιο τον φορέα είτε μέσω παραπομπών σε συνεργαζόμενους φορείς. Σε αυτή τη φάση, πραγματοποιείται συντονισμός των παρεχόμενων υπηρεσιών, παρακολούθηση, καταγραφή της προόδου και διασφάλιση ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι του σχεδίου περίπτωσης.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών: Καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του πλάνου υποστήριξης, οι υπεύθυνοι/ες διαχείρισης υπόθεσης παρακολουθούν τις υπηρεσίες που λαμβάνουν τα πιθανά θύματα εμπορίας για να διασφαλίσουν ότι το πλάνο καλύπτει τις ανάγκες τους και ότι λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη.

Ανασκόπηση και Κλείσιμο της υπόθεσης: Είναι το σημείο στο οποίο ολοκληρώνεται η ψυχοκοινωνική παρέμβαση. Η διαχείριση της υπόθεσης μπορεί να τερματιστεί για διάφορους λόγους, όπως για παράδειγμα επειδή η υποστήριξη έχει ολοκληρωθεί ή επειδή τα πιθανά θύματα επιλέγουν να σταματήσουν να λαμβάνουν βοήθεια ή επειδή φεύγουν από την τοποθεσία όπου παρέχεται η βοήθεια.

Αναστοχασμός

Η διαχείριση υπόθεσης, απαιτεί τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός συνόλου συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που παρέχουν διασυνδεδεμένες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση των σύνθετων και πολλαπλών αναγκών των επιμέρους θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Πρωτίστως όμως απαιτεί την εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης με το πιθανό θύμα εμπορίας ανθρώπων και την κατανόηση των αναγκών του.

4.3.2. Οδηγός Διαχείρισης

Ως επαγγελματίας πρώτης γραμμής, μπορείς να χρησιμοποιήσεις ως οδηγό για όλα τα στάδια διαχείρισης μιας υπόθεσης τον παρακάτω κατάλογο:

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

1. Προετοιμασία και Υποδοχή κατά την πρώτη συνάντηση.	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Συλλογή πληροφοριών για το άτομο που θα συναντήσετε εάν αυτό είναι εφικτό (π.χ. χώρα καταγωγής, ατομικά χαρακτηριστικά, χρόνος άφιξης στην χώρα υποδοχής, νομικό καθεστώς κτλ.).	
Διασφάλιση απουσίας περισπασμών στον χώρο υποδοχής.	
Ενημέρωση των συναδέλφων ότι θα χρειαστείτε χρόνο για να πραγματοποιήσετε την συνάντηση.	
Κλείσιμο ή τοποθέτηση του τηλεφώνου στο αθόρυβο (αν είναι εφικτό και ασφαλές).	
Εξασφάλιση υποστηρικτικής ατμόσφαιρας, ειδικά όταν πρόκειται για παιδί.	
Εύρεση χώρου φιλικού προς το παιδί ανάλογα με την ηλικία του.	
Ακρόαση και Εμπλοκή κατά τη διάρκεια της συνάντησης	
Υποδοχή και καλωσόρισμα στον χώρο σας.	
Διασφάλιση ιδιωτικότητας.	
Συστάσεις και ενημέρωση για τον φορέα σας, την διαδικασία παροχής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και τον ρόλο σας σε αυτήν την διαδικασία.	
Επεξήγηση της αρχής της εμπιστευτικότητας και τυχόν άρση της εμπιστευτικότητας που σχετίζεται με την τήρηση του κώδικα δεοντολογίας σας.	
Λήψη συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης.	
Διερεύνηση των προσδοκιών του ατόμου από τον φορέα/επαγγελματία.	
Χρήση καθαρής, ήρεμης φωνής και απλής γλώσσας προσαρμοσμένης στην ηλικία του ατόμου.	
Ενεργητική ακρόαση.	
Χρόνος για ερωτήσεις και πιθανή επανάληψη των πληροφοριών που αναφέρθηκαν, εάν αυτό χρειάζεται.	

2. Αξιολόγηση	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Διαπίστωση ύπαρξης επείγουσας ανάγκης. Αν ναι, ενεργούμε άμεσα.	
Εκτίμηση της υπόθεσης και αξιολόγηση αναγκών.	
Συμπλήρωση εντύπων παραπομπής με υποβολή κατάλληλων ερωτήσεων.	
Χρήση φράσεων που λειτουργούν θεραπευτικά.	
Ενημέρωση	
Συλλογή ολοκληρωμένων πληροφοριών μέσω των κατάλληλων εργαλείων τα οποία αντιστοιχούν στο πλαίσιο του φορέα και στην ηλικία του θύματος.	
Παροχή πληροφοριών και επιλογών.	
Σύνοψη και επικαιροποίηση πληροφοριών.	
3. Σχεδιασμός	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Αν υφίσταται άμεσος κίνδυνος – ενεργούμε άμεσα.	
Ανάπτυξη Εξατομικευμένου Πλάνου Υποστήριξης βάσει των επιλογών και των αναγκών του θύματος.	
Ενδυνάμωση.	
Παρουσίαση επιλογών και διαδικασίας παραπομπής.	
Διαχείριση άγχους.	
Ιδιοποίηση του Εξατομικευμένου Πλάνου Υποστήριξης από το άτομο.	
4. Υλοποίηση & Παραπομπή	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Υλοποίηση Σχεδίου Δράσης Ολιστικής Φροντίδας.	
Υλοποίηση σχεδίου ασφαλείας – αν χρειάζεται.	
Καθορισμός κατάλληλων επιλογών.	
Παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες – αν χρειάζεται.	
Λήψη συναίνεσης για την έκταση των πληροφοριών προς διαμοιρασμό.	
Συνοδεία του ατόμου, αν το ζητήσει.	

5. Παρακολούθηση	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Αξιολόγηση του Εξατομικευμένου Πλάνου Υποστήριξης.	
Αξιολόγηση κάλυψης αναγκών.	
Αξιολόγηση σχεδίου ασφαλείας, αν χρειάζεται.	
Ενημέρωση για το σχέδιο παρακολούθησης της υπόθεσης.	
Προγραμματισμός επόμενου ραντεβού, αν το ζητήσει.	
Αν το Εξατομικευμένο Πλάνο Υποστήριξης δεν ολοκληρωθεί, επιστρέψτε στο Βήμα 5: Σχεδιασμός	
6. Κλείσιμο	ΝΑΙ/ΟΧΙ
Αν το Εξατομικευμένο Πλάνο Υποστήριξης έχει ολοκληρωθεί, προγραμματίστε τη συνάντηση κλεισίματος υπόθεσης.	
Υπενθύμιση ότι μπορεί να επιστρέψει για υποστήριξη οποιαδήποτε στιγμή.	
Μην ξεχνάτε τη δική σας φροντίδα	

5. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Η νομική υποστήριξη του θύματος περιλαμβάνει τη νομική συμβουλευτική, δηλαδή την ενημέρωση του θύματος για τα δικαιώματά του και τη σχετική νομοθεσία και τους φορείς υποστήριξης σε μια ορισμένη τοποθεσία και την υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών του ιστορικού στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο αλλά επιπλέον και τη νομική εκπροσώπησή του στις διάφορες διαδικασίες (ποινική διαδικασία σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης αλλά και υποστήριξη για την έκδοση πράξης χαρακτηρισμού²⁶).

5.1. Πράξη χαρακτηρισμού²⁷

«Θύμα εμπορίας ανθρώπων»: το φυσικό πρόσωπο για το οποίο υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, ώστε να θεωρηθεί θύμα του αδικήματος της εμπορίας ανθρώπων σε οποιαδήποτε μορφή όπως προβλέπεται στο άρθρο 323Α ΠΚ, καθώς και:

1. Πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών:

- εις βάρος των οποίων τελούνται γενετήσιες πράξεις ή παραπλανώνται με αποτέλεσμα να ενεργήσουν ή να υποστούν τέτοιες πράξεις (άρθρο 339 παρ. 1 ΠΚ),
- που εξωθούνται ή παρασύρονται να παρίστανται σε γενετήσιες πράξεις, χωρίς να συμμετέχουν σε αυτήν (άρθρο 339 παρ. 3 ΠΚ),
- που τους γίνεται πρόταση μέσω πληροφοριακών συστημάτων, για συνάντηση, με σκοπό τη διάπραξη εις βάρος τους ή ενώπιόν τους γενετήσιων πράξεων ή του εγκλήματος της πορνογραφίας ανηλίκων (άρθρο 348B ΠΚ).

2. Πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών:

- εις βάρος των οποίων με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας επιχειρείται εξαναγκασμός τους σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης (336 ΠΚ),
- εις βάρος των οποίων ενεργούνται γενετήσιες πράξεις ή τους απευθύνονται χειρονομίες, προτάσεις ή γίνεται εξιστόρηση ή απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων γενετήσιου χαρακτήρα, από πρόσωπο στο οποίο τους έχουν εμπιστευτεί να τους επιβλέπει ή να τους φυλάσσει, έστω και προσωρινά (οικείοι, συνοικούντες, φιλικά πρόσωπα, εκπαιδευτικοί, παιδαγωγοί, γυμναστές ή άλλα πρόσωπα που παραδίδουν μαθήματα, κληρικοί, ψυχολόγοι, ιατροί, νοσοκόμοι ή πρόσωπα που καταχρώνται πιθανή διανοητική ή σωματική αναπηρία των παιδιών) (άρθρο 342 παρ.1 και 2 ΠΚ),
- εις βάρος των οποίων οργανώνεται, χρηματοδοτείται, κατευθύνεται, εποπτεύεται, διαφημίζεται ή γίνεται μεσολάβηση με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά γενετήσιων πράξεων (σε βάρος των παιδιών) (άρθρο 348 παρ. 2 ΠΚ),
- εις βάρος των οποίων παράγεται υλικό πορνογραφίας (άρθρο 348Α ΠΚ),
- που προάγονται ή εξωθούνται σε πορνεία ή υποθάλλονται ή εξαναγκάζονται σε πορνεία (349 παρ.1 και 2 ΠΚ),
- εις βάρος των οποίων τελείται γενετήσια πράξη από ενήλικο με αμοιβή ή με άλλα υλικά ανταλλάγματα ή γενετήσια πράξη με άλλους ανηλίκους που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενηλίκου (339 παρ.1 και 3 ΠΚ).

²⁶ International Organization for Migration (IOM) 2024 IOM Migrant Centres Toolkit; Administrative and Legal Services. <https://migrantcentres.iom.int/en/toolkit/protection-and-assistance-services/administrative-and-legal-services#:~:text=Legal%20support%20may%20consist%20of,the%20provision%20of%20legal%20representation.> (accessed 21 August 2024).

²⁷ Άρθρο 4 περ. ΙΑ' Ν. 5038/2023 σε συνδυασμό με άρθρο 1 παρ. 2 του Π.Δ. 233/2003.

3. Πρόσωπα άνω των δεκαοκτώ ετών που προάγονται ή εξωθούνται σε πορνεία ή υποθάλπονται ή εξαναγκάζονται σε πορνεία (349 παρ.3 ΠΚ).

Ως θύματα των ανωτέρω εγκλημάτων χαρακτηρίζονται όσα πρόσωπα, ημεδαποί ή αλλοδαποί, **έχουν υποστεί άμεση βλάβη στη σωματική ακεραιότητα ή στην προσωπική ή γενετήσια ελευθερία τους ή υφίσταται σοβαρός κίνδυνος ως προς τα αγαθά αυτά ή τη ζωή τους.**

Ο χαρακτηρισμός «θύμα εμπορίας ανθρώπων» αποδίδεται με **πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών, τόσο αμέσως μετά την κίνηση της ποινικής δίωξης** για τα πιο πάνω αναφερόμενα, **όσο και αν δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για κάποιο από αυτά τα αδικήματα.**

Στην τελευταία περίπτωση, για την έκδοση της εν λόγω πράξης απαιτείται **έγγραφο γνωμάτευση** που συντάσσεται από **δύο (2) επιστήμονες** με ειδικότητα **ψυχιάτρου, ψυχολόγου ή κοινωνικού λειτουργού**, οι οποίοι υπηρετούν σε Υπηρεσία ή σε Μονάδα Προστασίας και Αρωγής ή στην **Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής ή σε Μη Κυβερνητική Οργάνωση ή στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ή σε διεθνείς οργανώσεις ή σε άλλους εξειδικευμένους και αναγνωρισμένους από το κράτος φορείς προστασίας και αρωγής.**

Η πράξη χαρακτηρισμού εκδίδεται **ανεξαρτήτως του εάν το θύμα συνεργάζεται με τις διωκτικές αρχές**, όταν ο ανωτέρω Εισαγγελέας κρίνει, **κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέα Εφετών**, ότι το θύμα **έχει υποστεί άμεση βλάβη στη σωματική ακεραιότητα ή στην προσωπική ή γενετήσια ελευθερία του ή υφίσταται σοβαρός κίνδυνος ως προς τα αγαθά αυτά ή τη ζωή του ή αν κριθεί ότι το θύμα δεν συνεργάζεται εξαιτίας απειλών που στρέφονται κατά προσώπων της οικογένειάς του που βρίσκονται στην Ελλάδα ή στη χώρα της προέλευσής του ή οπουδήποτε αλλού και ότι, εάν αυτό δεν προστατευθεί ή εάν απομακρυνθεί από τη χώρα, αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο τα προαναφερόμενα πρόσωπα.**

Η πράξη χαρακτηρισμού του Εισαγγελέα Πρωτοδικών (αρ. 4 περ. Ια' Ν. 5038/2023) είναι η επίσημη αναγνώριση του θύματος εμπορίας ανθρώπων. Ο εισαγγελικός λειτουργός αρκεί να πιθανολογήσει, ότι το ενώπιον του πρόσωπο εμπίπτει στην έννοια του θύματος εμπορίας ανθρώπων και δεν απαιτείται, ούτε να διαπιστώνεται με βεβαιότητα η ιδιότητα αυτή, ούτε να προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις τέλεσης σε βάρος του κάποιου από τα σχετικά αδικήματα²⁸.

Εάν το θύμα εμπορίας εξαναγκάστηκε να τελέσει αδικήματα στο πλαίσιο της εκμετάλλευσής του, ο Εισαγγελέας μπορεί να μην ασκήσει ποινική δίωξη εις βάρος του εάν διαπιστωθεί ότι διέπραξε αυτά τα αδικήματα στο πλαίσιο της εκμετάλλευσής του²⁹.

28 Βλ. και Εγκύκλιο ΕισΑΠ 7/2022 αναφορικά με τον χαρακτηρισμό προσώπων ως θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, που εκδόθηκε μετά από επιστολή του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

29 Άρθρο 323Α παρ. 8 Ποινικού Κώδικα και άρθρο 59 παρ. 4 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

5.2. Ποινική δίωξη και καταδίκη των δραστών

- Τα θύματα έχουν δικαίωμα να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη και να προστατεύονται δικαστικά.
- Τα θύματα έχουν δικαίωμα να καταγγείλουν τους δράστες, ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται ή που έγινε το έγκλημα εις βάρος τους.
- Όλα τα θύματα εμπορίας ανθρώπων έχουν τα ίδια δικαιώματα, είτε η εμπορία έλαβε χώρα στην Ελλάδα είτε εκτός. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται στην περίπτωση εμπορίας ανθρώπων ανεξαρτήτως υπηκοότητας δράστη και θύματος, ακόμα και εάν η εμπορία τελέστηκε στο εξωτερικό³⁰. Κατά συνέπεια, ισχύει το ίδιο νομικό πλαίσιο προστασίας για όλες τις κατηγορίες θυμάτων.
- Το θύμα έχει δικαίωμα να παρασταθεί σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας και δίκης προς υποστήριξη της κατηγορίας. Ωστόσο προβλέπεται η ανάγνωση της γραπτής κατάθεσής του στη δίκη, ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω επιβάρυνσή του (άρθρο 228 παρ. 4 ΚΠΔ).

5.3. Άδεια διαμονής θυμάτων εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών

- Τα θύματα προστατεύονται από την απέλαση³¹.
- Σε πολίτη τρίτης χώρας που έχει χαρακτηριστεί θύμα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών, με Πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών, χορηγείται, μετά από σχετική αίτησή του που υποβάλλεται αυτοπροσώπως ή μέσω του αρμόδιου Εισαγγελέα, άδεια διαμονής θυμάτων εμπορίας ανθρώπων³².

5.4. Υποβολή αίτησης για διεθνή προστασία

Εάν τα θύματα έχουν εύλογο φόβο ότι θα υποστούν σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων τους (ή και εκ νέου ότι θα βρεθούν σε κατάσταση εκμετάλλευσης) σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους ή στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής τους, μπορούν να ζητήσουν προστασία μέσω της διαδικασίας του ασύλου³³.

Αναστοχασμός

Πού θα κατατάσσετε τη δική σας αρμοδιότητα βάσει του φορέα στον οποίο εργάζεστε και βάσει του ρόλου σας: <ul style="list-style-type: none">• Στον εντοπισμό;• Στη διαχείριση ατομικών υποθέσεων;• Στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής/ ψυχολογικής/ νομικής προστασίας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης;	
Σε ποιους φορείς θα παραπέμπατε για: <ul style="list-style-type: none">• διαχείριση ατομικής υπόθεσης θύματος εμπορίας;• παροχή προστασίας;	

30 Αρχή της οικογενειακής δικαιοδοσίας, βλ. άρθρο 8 περ. Ι' Ποινικού Κώδικα.

31 Άρθρο 3 παρ. 2 Ν. 3875/2020 «Κατά τη διάρκεια της προστασίας ή αρωγής, οι αλλοδαποί θύματα κατά την έννοια του παρόντος δεν απελαύνονται. Απόφαση απέλασης που έχει εκδοθεί, αλλά δεν έχει ακόμη εκτελεστεί, αναστέλλεται.»

32 Άρθρα 138 επ. Ν. 5038/2023 (Κώδικας Μετανάστευσης).

33 Saito, K. 2007. International Protection for Trafficked Persons and Those Who Fear Being Trafficked. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Geneva, pp. 7-9.

6. ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ

Η εμπορία ανθρώπων έχει πολύ σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική, ψυχολογική, οικονομική και κοινωνική ευημερία των θυμάτων αυτής. Επιπλέον, πολλά θύματα αντιμετωπίζουν ήδη προβλήματα στη ζωή τους πριν από την εκμετάλλευσή τους από τους θύτες, τα οποία συνεχίζονται και μετά από αυτήν. Πρόσθετα προβλήματα γενικά εμφανίζονται επίσης στη ζωή τους και στις σχέσεις τους κατά τη διάρκεια της αποκατάστασής και της επανένταξής τους. Ως εκ τούτου, η επανένταξη των θυμάτων δεν συνδέεται μόνο με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εμπορίας σε αυτά αλλά και με την αντιμετώπιση των παραγόντων ευαλωτότητας που προϋπήρχαν, όπως όμως και με τις προκλήσεις που προκύπτουν στη ζωή τους, αφού ξεφύγουν από τη σφαίρα επιρροής των εκμεταλλευτών τους. Ειδική προσοχή απαιτείται σε περιπτώσεις θυμάτων-παιδιών, καθώς αυτά συνήθως έχουν εκτεθεί σε πολλαπλές μορφές εκμετάλλευσης και έχουν βιώσει γεγονότα και καταστάσεις που επιφέρουν εμπόδια στη συναισθηματική, ψυχολογική αλλά και στη σωματική ανάπτυξή τους.

6.1. Τι περιλαμβάνει;

Η επανένταξη του θύματος είναι η διαδικασία αποκατάστασης και οικονομικής και κοινωνικής ένταξής του, όταν πλέον δεν βρίσκεται υπό εκμετάλλευση. Μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα ως μια διαδικασία που διανύουν τα άτομα που έχουν πέσει θύματα εμπορίας καθώς ανακάμπτουν κα ξεπερνούν τις επιπτώσεις που προκλήθηκαν από την εμπορία. Η επανένταξη περιλαμβάνει³⁴ :

Ασφάλεια και στέγαση.

Πρόσβαση σε αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Σωματική και ψυχική υγεία.

Καθεστώς νομικής προστασίας και ασφάλεια δικαίου

Προσωπική ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης, κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων (π.χ. γλωσσικός ή/και πολιτιστικός προσανατολισμός, απόκτηση πιστοποιήσεων, επαγγελματική συμβουλευτική κλπ.).

Οικονομική αυτοδυναμία (εξασφάλιση εργασίας ή συμμετοχή σε προγράμματα πρακτικής άσκησης ή/και σε δραστηριότητες παραγωγής εισοδήματος, ανάπτυξη επιχειρήσεων κλπ.).

Κοινωνική και διοικητική υποστήριξη, (π.χ. άμεση παροχή βοήθειας στα μέλη της οικογένειάς του όπως ανήλικα τέκνα) και παραπομπή σε άλλους οργανισμούς και φορείς που παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες καθώς και διοικητική υποστήριξη, είτε για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εμπορίας είτε για την απόκτηση επίσημων εγγράφων αλλά και προνοιακών επιδομάτων, υγειονομικής ασφάλισης και οικονομικής υποστήριξης.

6.2. Ο δρόμος προς την επανένταξη

Ο χρόνος που απαιτείται για την αποκατάσταση κυμαίνεται ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζει κάθε θύμα και τα ατομικά του χαρακτηριστικά. Σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία αποκατάστασης και επανένταξης είναι μακρά. Στην πρώτη περίοδο, δηλαδή αμέσως μετά την απομάκρυνση από τη σφαίρα ελέγχου των δραστών, το θύμα χρειάζεται υποστήριξη στη διαχείριση των συνεπειών που προκλήθηκαν από συμβάντα κακοποίησης που υπέστη στο πλαίσιο της εμπορίας αλλά και στην αντιμετώπιση όλων εκείνων των παραγόντων ευαλωτότητας που το επιβάρυναν ήδη πριν να βρεθεί σε συνθήκες εκμετάλλευσης και σωρεύτηκαν με πρόσθετους που είτε προκλήθηκαν στο πλαίσιο της εμπορίας είτε αναδύθηκαν μετά την απόσπαση από αυτήν.

ΟΡΟΣΗΜΑ

1. Ατομικό Σχέδιο Δράσης
2. Ασφάλεια και Στέγαση
3. Σωματική και ψυχική υγεία
4. Καθεστώς νομικής προστασίας και ασφάλειας δικαίου
5. Γλωσσική επικοινωνία
6. Μόρφωση
7. Κατάρτιση
8. Εργασία
9. Οικονομική αυτοδυναμία
10. Αυτόνομη στέγαση
11. Κοινωνική δικτύωση
12. Κοινωνική συμμετοχή

ΕΜΠΟΔΙΑ

- A. Ανασφάλεια-Απειλές
- B. Πιθανή απροθυμία συνεργασίας με τις Αρχές
- Γ. Αναλφαβητισμός
- Δ. Αδυναμία πρόσβασης στο δίκτυο προστασίας
- E. Ελλείψεις και κενά στο δίκτυο προστασίας
- ΣΤ. Περίπλοκες & χρονοβόρες νομικές διαδικασίες

6.3. Πρακτικές συμβουλές

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις βασικές παραμέτρους των υπηρεσιών ένταξης που προσφέρονται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Περιγράφει τις βασικές συνιστώσες και τους μηχανισμούς υποστήριξης που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τα θύματα να ξαναχτίσουν τη ζωή τους και να επανενταχθούν στην κοινωνία. Με την κατανόηση αυτών των παραμέτρων, οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να αντιμετωπίσουν καλύτερα τις συνολικές ανάγκες των επιζώντων της εμπορίας ανθρώπων, εξασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη αποκατάσταση και την επιτυχή επανένταξή τους

Αναγνώριση των συναισθημάτων που βιώνει το θύμα και αποδοχή τόσο των αρνητικών (τραύμα, άγχος, ντροπή, έλλειψη εμπιστοσύνης, καχυποψία, αυτοκατηγορία κλπ) όσο και των θετικών (ελπίδα, ανακούφιση, ευγνωμοσύνη κλπ).

Πλήρης ενημέρωση των θυμάτων για όλες τις διαθέσιμες υπηρεσίες (επαν)ένταξης και παροχή πρακτικής βοήθειας για πρόσβαση σ' αυτές.

Επαναξιολόγηση παραγόντων ευαλωτότητας αλλά και στοιχείων που καθιστούν κάθε θύμα ατομικά πιο ανθεκτικό. Συμπερίληψη του θύματος σε δράσεις ενδυνάμωσης.

Στην κατάρτιση του Ατομικού Πλάνου Δράσης για την επανένταξη του θύματος λαμβάνονται υπ' όψιν οι προσωπικές του επιδιώξεις σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες επανένταξης που είναι διαθέσιμες στην περιοχή που το θύμα διαμένει ή επιθυμεί να διαμείνει. Η παρουσία ή απουσία μελών της οικογένειας ή ευρύτερου υποστηρικτικού δικτύου, παίζει επίσης καθοριστικό ρόλο.

Συμπερίληψη των παιδιών στη διαδικασία λήψης απόφασης που τα αφορά για την κατάρτιση του Ατομικού Σχεδίου Δράσης. Οι σκέψεις και οι ανάγκες τους πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψιν, για να διασφαλιστεί το βέλτιστο συμφέρον τους.

Αναστοχασμός

Ποιες υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης μπορούν να λάβουν τα θύματα εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο που δραστηριοποιήστε;

Αποτυπώστε τις σκέψεις σας στον παρακάτω πίνακα:

Υπηρεσίες	Φορείς υποστήριξης
Υπηρεσίες στέγασης	
Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	
Νομική συμβουλευτική και υποστήριξη	
Ψυχοκοινωνική υποστήριξη	
Ευκαιρίες εκπαίδευσης	
Ευκαιρίες κατάρτισης και εργασιακής απασχόλησης	

6.4. Ατομικό Σχέδιο Δράσης για την επανένταξη

Τι πρέπει να λαμβάνουμε υπ' όψιν κατά τη διαμόρφωση του Ατομικού Σχεδίου Δράσης για την επανένταξη³⁵: Το παρακάτω εικονίδιο απεικονίζει τους ατομικούς, οικογενειακούς και κοινωνικούς παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη ενός ατομικού σχεδίου δράσης για την παροχή υπηρεσιών ένταξης σε ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων. Επισημαίνει βασικούς καθοριστικούς παράγοντες όπως η προσωπική υγεία, η οικογενειακή δυναμική και τα δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης. Με την ενσωμάτωση αυτών των παραγόντων στο σχέδιο δράσης, οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να δημιουργήσουν μια εξατομικευμένη και αποτελεσματική προσέγγιση που να ανταποκρίνεται στις μοναδικές ανάγκες κάθε θύματος, εξασφαλίζοντας μια πιο ολοκληρωμένη και υποστηρικτική διαδικασία ένταξης.

Ως προς την κοινωνία

- Κοινωνική θέση
- Συμμετοχή σε κοινωνικές ομάδες
- Έμφυλοι ρόλοι και δυναμικές εντός της τοπικής κοινωνίας
- Ευκαιρίες απασχόλησης στην περιοχή
- Διαθεσιμότητα οικονομικών, εκπαιδευτικών και ιατρικών υπηρεσιών
- Διαθεσιμότητα κατάλληλης στέγης στην περιοχή.
- Πεποιθήσεις και κοινωνικές πρακτικές στην τοπική κοινωνία
- Επιρροή θρησκευτικών και πολιτιστικών θεσμών
- Κοινωνικά δίκτυα

Ως προς την οικογένειά του/της

- Τύπος οικογένειας και αριθμός εξαρτώμενων μελών
- Κοινωνικοοικονομική κατάσταση
- Οικογενειακό ιστορικό, ιστορικό μετανάστευσης
- Απασχόληση
- Δυναμικές και αλληλεπιδράσεις μέσα στην οικογένεια
- Κατανομή οικονομικών πόρων
- Διάδραση με την κοινωνία
- Ευαλωτότητες μελών στην οικογένεια
- Σχέσεις με ευρύτερα οικογενειακά δίκτυα

Ως προς το ίδιο το θύμα

- Ηλικία και φύλο
- Φυλετική/εθνοτική/θρησκευτική/γλωσσική ταυτότητα
- Σεξουαλικός προσανατολισμός
- Προσωπικό ιστορικό
- Κοινωνικοοικονομική κατάσταση και πρόσβαση σε πόρους
- Εκπαιδευτικό επίπεδο
- Επίπεδο δεξιοτήτων
- Κατάσταση απασχόλησης

35 International Organization for Migration (IOM) 2019 IOM Handbook on Protection and Assistance to Migrants Vulnerable to Violence, Exploitation and Abuse, IOM, Geneva, <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

7.1. Κείμενα Διεθνούς Δικαίου

Πρώτη Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός (International Agreement for the Suppression of White Slave Traffic), Παρίσι 1904.

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1920/09/19200907%2006-00%20AM/Ch_VII_8p.pdf

Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός (International Convention for the Suppression of White Slave Traffic), Παρίσι 1910, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο που υπογράφηκε στο Lake Success της Νέας Υόρκης, 1949.

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1951/08/19510814%2010-35%20PM/Ch_VII_9p.pdf

Διεθνής Σύμβαση περί Καταστολής της Σωματεμπορίας Γυναικών και Παιδιών (International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children), Γενεύη 1921

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1921/09/19210930%2005-59%20AM/Ch_VII_3p.pdf

Διεθνής Σύμβαση περί Καταστολής της Σωματεμπορίας Ενήλικων Γυναικών (International Convention for the Suppression of the Trafficking Women of Full Age), Γενεύη 1933

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1933/10/19331011%2006-00%20AM/Ch_VII_5p

Διεθνής Σύμβαση περί Καταστολής της Εμπορίας Προσώπων και της εκμετάλλευσης της πορνείας των άλλων (Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of others – With Final Protocol), Νέα Υόρκη 1949.

https://treaties.un.org/doc/Treaties/1951/07/19510725%2010-37%20PM/Ch_VII_11_a_bp.pdf

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Νέα Υόρκη 1989.

<https://ddp.gr/wp-content/uploads/2022/12/H-%CE%A3%CF%85%CC%81%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CC%81%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%85%CC%81.pdf>

Στη Σύμβαση προσαρτήθηκαν Πρόσθετα Πρωτόκολλα αναφορικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και πορνογραφία (2000) και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σε σχέση με την ανάμιξη των παιδιών σε ένοπλη σύρραξη.

Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την Ανάμιξη των Παιδιών στις Ένοπλες Συρράξεις.

<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-3080-2002>

Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο Εμπορία Παιδιών, Παιδικά Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία.

<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-3625-2007/arthro-pto-nomos-3625-2007>

Σύμβαση για την καταναγκαστική εργασία (αριθ. 29), Γενεύη, 1930.

https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029

Σύμβαση για την κατάργηση της καταναγκαστικής εργασίας (αριθ. 105), Γενεύη 1957.

https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312250:NO

Το Πρωτόκολλο της Σύμβασης για την Αναγκαστική Εργασία (P029), 2014.

https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312250:NO

Σύσταση για την καταναγκαστική εργασία (αριθ. 203), 2014.

https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3174688:NO

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής : Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από την ξηρά, τη θάλασσα και τον αέρα, Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών, το Πρωτόκολλο της παρανόμου κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους, και πυρομαχικών. Παλέρνο, Ιταλία, Δεκέμβριος 2000.

https://ekka.org.gr/images/pdf/ema/nomika/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων Βαρσοβία, 16.5.2005.

https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/CETS_197_GRC.pdf

Επεξηγηματική Έκθεση στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων Βαρσοβία 16.05.2005.

<https://ekka.org.gr/images/pdf/ema/nomika/coe%202005%20explanatory%20report.pdf>

ΟΔΗΓΙΑ 2011/36/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 5ης Απριλίου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036>

ΟΔΗΓΙΑ 2012/29/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029>

ΟΔΗΓΙΑ 2004/80/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004 για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0080>

ΟΔΗΓΙΑ 2004/81/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004 σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:02004L0081-20040806>

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/1712 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2024 για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=Oj:L_202401712

7.2. Εθνική Νομοθεσία

ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ - με τις τελευταίες τροποποιήσεις με τον Ν. 4855/2021.

https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%9D%CE%95%CE%9F%CE%A3_%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%9D_%CE%9A%CE%A9%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3.pdf

ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ -αιτιολογική έκθεση.

https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%91%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97_%CE%A0%CE%9A.pdf

ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ – με τις τροποποιήσεις με τον Ν. 4855/2021.

https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%9D%CE%95%CE%9F%CE%A3_%CE%9A%CE%A9%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3_%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%9D_%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%91%CE%A3.pdf

ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

<https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/n50382023-fek.pdf>

Ν. 3064/2002 (Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._3064-2002.pdf

Π.Δ. 233/2003 (Προστασία και αρωγή στα θύματα των εγκλημάτων των άρθρων 323, 323Α, 349, 351 και 351Α του Ποινικού Κώδικα, κατά το άρθρο 12 του Ν. 3064/2002).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%A0%CE%94_233-2003.pdf

Ν. 3811/2009 (Αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση και άλλες διατάξεις).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._3811-2009.pdf

Ν. 3875/2010 (Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._3875-2010.pdf

Ν. 4198/2013 (Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής και άλλες διατάξεις) – με τις τροποποιήσεις άρθρων 76-79 με τον Ν. 4781/2021.

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._4198-2013.pdf

Ν. 4216/2013 (Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._4216-2013.pdf

Ν. 4267/2014 (Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και άλλες διατάξεις).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/N._4267-2014.pdf

Ν. 4478/2017 (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9D._4478-2017.pdf

ΚΥΑ 30840/2016 (Σύσταση και Λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Αναγνώρισης και Παραπομπής Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων).

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/5/%CE%9A%CE%A5%CE%91_30840-2016.pdf

7.3. Λοιπά Κείμενα

Εγκύκλιος 7/2022 Αρείου Πάγου (Χαρακτηρισμός θυμάτων εμπορίας ανθρώπων)

<https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON>

[PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%91%CE%A0_7_2022.pdf](https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON/PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%91%CE%A0_7_2022.pdf)

The EU rights of victims of trafficking in human beings, European Union, 2013

https://ekka.org.gr/images/pdf/ema/nomika/EU%20thb_victims_rights_en.pdf

7.4. Στοιχεία Συλλογής Δεδομένων Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (CTDC)

Η Συνεργασία για τη Συλλογή Δεδομένων Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων (CTDC) του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης είναι το πρώτο παγκόσμιο κέντρο συλλογής δεδομένων για την εμπορία ανθρώπων, που δημοσιεύει δεδομένα που συλλέγονται και παρέχονται από οργανισμούς καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων απ' όλον τον κόσμο.

<https://www.ctdatacollaborative.org/>

7.5. Βοηθητικά Εργαλεία

Συμβούλιο της Ευρώπης, HELP online platform.HELP
<https://help.elearning.ext.coe.int/course/view.php?id=1936>

IOM e-campus
<https://www.ecampus.iom.int/course/index.php?categoryid=55>

IOM publications
<https://publications.iom.int/>

Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης)
<https://ekka.org.gr/index.php/el/ethnikos-mixanismos-anaforas>

Εγχειρίδιο Ε.Μ.Α. ΕΝΘΕΤΟ: ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Εκπαιδευτικά σεμινάρια προσωπικού και συνεδρίες
ανάπτυξης δεξιοτήτων για την υποστήριξη των θυμάτων
εμπορίας ανθρώπων με στόχο την επανένταξή τους

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

